

SOTHØNA

ØSTENSJØVANNETS
VENNER

Nr. 6 - mars/april 1993 - årgang 4

Bladet sendes gratis til alle ØVVs hovedmedlemmer.

Løssalg kr. 30,-

Sothøna redaksjonen:

I redaksjonen:

Finn A. Gulbrandsen, Hanne Lønstad, Kari Lønstad,
Selma M. Monsen, Marianne Østbye, Alf Skjeseth med
meget god hjelp fra de øvrige styremedlemmene

Omslagsfoto: Grete Zahl

Forsidelogo: Anne Durban

Foto: Redaksjonen

Layout: Selma M. Monsen, Marianne Østbye

Brev til redaksjonen og annonsebestilling sendes:
SOTHØNA, v/Marianne Østbye, tlf.: 22 29 61 61
Postboks 15 Abelsø, 1105 Oslo 11

Foreningens styre:

Leder: Finn A. Gulbrandsen, tlf.: 22 27 28 10

Nestleder: Marianne Østbye, tlf.: 22 29 61 61

Sekretær: Selma M. Monsen, tlf.: 22 27 12 54

Kasserer: Gerd Hansen

Styremedlemmer: Kari Lønstad, Manuel Rojas

Varamedlemmer: Guro Aandahl, Hanne Skram, Erik
Wasrud, Johan Mollat

Kontaktpersoner arbeidsgrupper:

Barnegruppa - Østensjøvannets Arvinger:

Bjørn Jacobsen, tlf.: 22 74 07 93

Finn Gulbrandsen, tlf.: 22 27 28 10

Abildsø Gård: Marianne Østbye, tlf.: 22 29 61 61

Østensjø Gård: Kari Lønstad, tlf.: 22 29 87 67

Slåtteng-gruppa: Kirsti Hellerud, tlf.: 22 27 19 66

Standgruppa: Finn A. Gulbrandsen, tlf.: 22 27 28 10

Overvåkningsgruppa: Finn og Marianne

Postgruppa: Hanne Blesvik, tlf.: 22 74 42 22

Post til styret og arbeidsgruppene:

Østensjøvannets Venner

Postboks 15 Abelsø, 1105 Oslo 11

Postgironr.: 0801.273.1826

Bankgironr.: 6062.05.12861

Stiftelsen Østensjøvannets Kulturfond:

Representert ved Oslo Bys Vel, Verdens Naturfond,
Fortidsminneforeningen, Akershus 4H og ØVV.

Leder Herman Berger, Bølærskogen 59, 0691 Oslo 6

Postgironr.: 0824.076.7776

Bankgironr.: 6062.05.13035

Medlemspriser 1993:

Hovedmedlem: kr. 50,-

Husstandsmedlem: kr. 5,-

Foreninger, firmaer etc.: kr. 500,- (minimum)

Betales til foreningens post- eller bankgiro

Fuglevakta:

Telefonvakt/Døgnvakt

Ved Faunakriminalitet, syke og skadede fugler

Norsk Ornitologisk Forening, mobil tlf.: 090/29 500

ØVVs fuglevakt: Werner Alvestad tlf. 22 27 91 55

Forurensning:

Vannverkets Telefonvakt/Døgnvakt

Ved uregelmessigheter, oljeutslipp etc. tlf.: 22 65 89 60

Sothøna er laget ved hjelp av følgende utstyr:

IBM-kompatibel DTK datamaskin med Aldus

PageMaker fra ND-Datashop og Schneider laserskriver

fra Euro-Tec A/S.

Sothøna er trykket på
Svanemerket papir.

Vi takker våre annonsører for støtte til utgivelse av dette bladet.

Leder:

Østensjøvannet for folk, dyr og planter

Bru over Bogerudmyra og jeté deler vannet i to. Bogerudmyra - fra myr og sump til friluftseldorado. Bade- og svømmemuligheter midt på vannet, sportsfiske fra Bekkasinmyra og kano og kajakkanlegg i nordenden. Sydenden avsatt til fugler og planter.

Sperret du øynene opp? Dette er ikke fleip, men virkelige planer for området på 60-tallet. Avisene bugnet av Østensjøplaner - velmenende - kanskje forsvarlige ut fra den tids kunnskap, men faglig forkastelige i dag.

Deler av disse planene er gjennomført, og de grønne monotone plenene er et av resultatene. Like fullt er Østensjøområdet så livskraftig at det strutter av mangfold. Mangfoldet gjør det spennende å gå tur rundt vårt nye naturreservat. En tur er aldri lik en annen.

I mange storbyer ville slike områder blitt bygget ut. Men ærgjerrige idealister har slått til på rett tidspunkt og arbeidet for bevaring. Østlandske Naturvernforening har arbeidet i 70 år for å få vernet Østensjøvannet. "Representantskapet for Østensjøplanen" kjempet for området på 60-tallet. I dag er ØVV pådriveren i vernearbeidet.

Kun vannspeilet og våtmarka er blitt reservat. Imidlertid må staten i en storby som Oslo også legge sin hånd over de til nå ikke-vernede delene av skjøtselsplanområdet. Å få til dette er neste mål. Venneforeningen ønsker at Østensjøbyens befolkning skal være delaktig i å rehabilitere området. Dette vil bringe tilbake et enda mer variert plante- og fugleliv som igjen fører til flere opplevelsrike turer rundt vannet.

Takk for at du blir med ØVV mot år 2000 i arbeidet for et helhetlig og statlig vernet Østensjøområde!

God tur rundt vannet - og husk kikkert!

De beste hilsener fra

Finn

Etter drøye fire år som leder av Østensjøvannets Venner har Erik sagt takk for seg i styret. Som bevis på innsatsen i foreningen, ble han tildelt Sothønprisen på årsmøtet. Av Abildsø Lions har Erik fått pris for innsatsen for lokalmiljøet. Hele styret ønsker ham lykke til videre.

Medspillere på ØVV-laget

Et helt fotballag smiler trøstig mot kamera i et lite lokale i Oppsal terrassehus. Laget spiller utenfor ordinært seriesystem, men er det eneste med nesten full oppslutning fra hele Østensjøbyen. Det er styreaktivistene gjennom fem år i Østensjøvannets Venner som er samlet for å gjøre en smule stas på seg sjøl.

Av Alf Skjeseth

Det er et slags dobbelt jubileum for vår felles forening denne vinteren, og vi snakker ikke om de store tall eller den helt store historiens sus: Østensjøvannets Venner runder fem år som fullbefaren organisasjon, mens det er 10 år siden de første forsøk på å bygge boliger på Abildsø gård ble slått tilbake første gangen.

På de tider fant de hverandre, her og der og på kryss og tvers i Østensjøbyen, de fleste av dem som den dag i dag er ØVVs "harde kjerne". Skjønt "hard" er ikke det mest treffende ord på denne sammensatte skare av naturvernere, kulturvernere, landskapsvernere, miljøvernere og ikke minst vernere av den sunne fornøft. "Seig" er bedre. "Tålmodig". "Sta". "Sakkyndig". En rekke fortreffelige egenskaper for en folkelig organisasjon i disse ulvetider, som har gjort ØVV til en såkalt pressgruppe som virkelig kan vise til resultater i sin nokså korte levetid.

-Tja, sier Finn GULBRANDSEN sindig - en uslitelig lærer og aktivist og sannsynligvis livsvarig styremedlem fra Oppsal og leverandør av innlegg, utredninger og argumentsamlinger.

-Jeg for min del begynner å bli litt trøtt av stadig å få ros av de som styrer for engasjement og kompetanse og det ene med det andre, mens lite virkelig skjer med de sakene vi kjemper for. Noen ganger kan en få følelsen av en "kvelende velvilje" fra myndighetene, mens de overlater til vår forening å utrede og forfekte de sakene som myndighetene tross alt bør ha ansvar for.

-Det er ikke lett å jobbe mot storsamfunnet, bemerket Erik DAMSGAARD - for den opplyste allmennhet selve Herr Østensjøvannet, etter å ha vært foreningens leder siden den formelle start i 1988, og leverandør av en usannsynlig mengde intervjuer, innspill og utspill så ikke en kommunal eller statlig myndighet har fått et øyeblikks pusterom i alle disse årene. Damsgaard gikk av som leder på årsmøtet 15. februar, men ingen byråkrat eller utbygger bør glede seg for tidlig av den grunn.

Sammen med Gulbrandsen og den utflyttede Manglerudkapellan Øyvind Mæland - hvis gode navn og rykte får alle ØVV-

aktivister til å smile og nikke på det kraftigste - har fotografen, musikeren og den noe uforutsigbare livskunstneren Damsgaard unektelig utgjort både maktens og kunnskapens sentrum i ØVV i alle disse åra, og det har kanskje ikke alltid vært så lett for andre å slippe til?

Bak enhver vellykket mann står som kjent minst en forbauset kvinne, men på dette treffet med nye og gamle styremedlemmer er det plent umulig å få på bane selv det minste kritiske ymt om Erik og Finn, eller om ØVV som sådan for den saks skyld. Tvertimot synges de rene lovsanger om den kombinasjon av kløkt og kompetanse og knallhardt arbeid som de nevnte herrer har stått for, og som har gjort ØVV til en aktet og stedvis fryktet organisasjon.

Men det er i ØVV som i enhver framgangsrik virksomhet: Jenter må til, og her er såmenn jenter i fleng. Jenter står både foran og bak, jenter i alle aldre og med alskens erfaring og bakgrunn - selve hemmeligheten ved tverrpolitiske grasrotbevegelser med vind i seilene.

Møt for eksempel Marianne ØSTBYE og Gerd HANSEN, mor og datter bosatt i samme hus på Abildsø. Gerd har hånd om foreningens økonomi som kasserer, mens Marianne sørger for både Sothønas praktiske liv og foreningens ikke ubetydelige sekretariatsarbeid administrert på en snipp av stuebordet.

-Jeg er ikke av de som sprudler av ideer, men jeg fører bøkene riktig. Det skal også gjøres, sier Gerd på kontant maner, og det er unektelig et poeng. Hun gir ingen støtte til intervjuerens ledende spørsmål om ikke kontingenten er latterlig lav, men viser til at til og med en hund er blant husstandsmedlemmene, til fem kroner året i medlemsavgift.

Marianne er et organisasjonstalant og en sliter, og hun advarer bestemt mot å slå seg til ro på laurbærbladene i den tro at vern av Østensjøvannet nå er i boks - slik man jevnlig kan få inntrykk av i massemedier mindre innsiktsfulle enn Sothøna.

-Vi har på disse få åra vært i kontakt med tre

Stående fra venstre: Grete, Per, Guro, Liv, Randi, Tor og Inger Johanne.
Sittende fra venstre: Selma, Gerd, Finn, Erik og Marianne.

byråd og tre regjeringer, og slitt ut fire saksbehandlere hos Fylkesmannen. Saken er komplisert, selv om den følelsesmessig er enkel, og det har flere ganger vært nær ved at opinionen har sovnet i den tro at saken nå er avgjort til Østensjøvannets beste. Der har foreningen spilt en stor rolle, ved å følge med og aldri ta noe for gitt og aldri la politikere få fred før nødvendige avklaringer har kommet, sier hun.

-Det mest imponerende ved Østensjøvannets Venner, sier Randi AUNE fra Ulsrud med ettertrykk, er at mannfolka her holder ut så lenge.

Hun har erfaring for at det er kvinnfolka som holder lengst og som får utrettet mest i denne typen aksjoner, men her er det hold også i karfolka, sier hun. Randi kaller seg en typisk fotsoldat, som går på dører, står på stand, deler ut løpesedler, samler inn underskrifter og penger, og som har spesiell glede av de årlige Minna Wetlesen-markeringene. Hun har tidligere sittet i styret, og er blitt del av det varme sosiale fellesskapet som ØVV-gjengen også har utviklet seg imellom.

Samme budskap og erfaring har Liv BACKER fra Godlia, som i moden alder har vært blant de praktiske arbeidsjern i flere år.

-Det er en artig sak å jobbe for, en sak som opptar de fleste i området vårt. Vi kunne nok gjort enda mer for å få flere medlemmer. Men foreningen har gjort en enestående innsats for å heve opplysningsnivået. Selv er jeg mest opptatt av å beskytte området av hensyn til de slekter som kommer etter meg. Og det er moro å se hvordan folk strømmer til Østensjøvannet for turer og naturopplevelser fra store deler av Østlandet, sier Liv, som selv kjenner flere slike besøkende.

Mange i Østensjøbyen kjenner Inger Johanne ARNESEN fra Oppsal, som pleier å ha et stort antall jern i ilden. Nå er hun ute av ØVVs styre, men ikke av stell, og Inger Johanne er blant disse som satte snøballen i gang i 1983.

-Da var boligbygging på Abildsø atskillig nærmere enn mange er klar over i dag. Saken var allerede passert Bygningsrådet, før et kraftig, men nokså tilfeldig organisert folkelig press fikk planene utsatt. Det skjedde blant annet ved opprop og skriving i avisene, og slik ble vi kjent med hverandre, vi som senere satte i gang Østensjøvannets Venner som fast forening, sier hun.

Grete ZAHL, også Oppsal, faller inn i det glade kor. Hun kom tilfeldig i kontakt med ØVV som fotograf i lokalavisa Oslo 6, og er nå en av foreningens "husfotografer", selv sagt ved siden av tidligere formann Damsgaard. Hun legger vekt på ØVVs resultater og solide rykte som folkeopplyser.

-Folk i området har vent seg til at det er foreninga som står for det som blir presentert av informasjon, oppslag og alle typer folkeopplysning som har med vannet å gjøre. Forventningene til offentlige myndigheter virker ikke store mot krava som stilles til foreningen: Hvorfor har dere ikke sagt fra om det eller det, sier folk til meg. Strevsomt å leve opp til, men artig, sier hun.

Vi bauter oss fram til Ungdommens Alibi i den nokså voksne forsamlingen, og møter Guro AANDAHL (19), utsendt medarbeider fra Natur og Ungdom og bosatt på Lutvann. I Natur og Ungdom er hun vararepresentant til sentralstyret.

-Jeg møtte folka fra ØVV under aksjonene mot Bryn storsenter. Vi klarte ikke å stanse sentret, men kampen for Østensjøvannet

ser ut til å ha bedre muligheter, sier hun. Guro bemerker likevel at Østensjøvannets Venner ikke utmerker seg med virksomheter med særlig appell til ungdom.

-Skolebarn og ungdom i området er generelt fullt på linje med det ØVV står for, men de færreste finner grunn til å engasjere seg aktivt i arbeidet. Jeg har inntrykk av at jo nærmere folk bor Østensjøvannet, jo mer tar de for gitt at området kommer til å ligge der slik det alltid har gjort for all framtid, sier hun.

Også under gjennomsnittsalder, og med en dialekt langt fra Østensjøbyen, er Selma M. MONSEN. Da vi spør om M. står for Mor, sier hun at den har hun ALDRI hørt før. Selma er fra Alta, men har nå bodd på Bøler i 10 år. Hun har ved hjelp av et ubegripelig håndlag med datamaskiner og en ukuelig tålmodighet mye av æren for at de utgaver av Sothøna som redaksjonen hittil har prestert, har kommet i forbløffende god orden ut til medlemmene.

-Jeg har engasjert meg mer og mer i saken, fordi jeg vil bekjempe ideen om at all materiell utvikling betyr "framskritt". Det blir for eksempel ikke noe framskritt av å ødelegge Østensjøområdet. Her gjelder det å beskytte noe som ikke kan repareres seinere, sier Selma.

Mens vi snakker oss fra den ene til den andre av disse utallige driftige damene, tar etpar voksne karer til å kremte aldri så lite bak handbaken. En av dem, Per MATHISEN fra Abildsø, går til det skritt å improvisere lekre låter på et medbrakt trekkspill for å tiltrekke seg velfortjent oppmerksomhet. For er Selma M. Monsen ØVVs ukronede desktop-dronning, er Per Mathisen uten konkurranse foreningens Calle Jularbo.

-Den eneste som har spilt duett med stokkanda er formodentlig undertegnede, sier han når han omsider kommer til orde. Det skjedde ved et av foreningens mange arrangement nær vannet der Per har gledet folk og fugl med sitt trekkspill.

Per har bodd på Abildsø i hele sitt liv, og var også med i den gjengen som allerede tidlig på 1980-tallet fant hverandre for å berge natur og miljø i nærområdet. Han trekker fram det stadig synligere forfallet på Abildsø gård som en spesiell begrunnelse for sitt eget engasjement, som senere har utviklet seg. Han er ved godt mot på Østensjøvannets vegne, og mener at ØVV runder år i særdeles god forfatning.

Og se om vi ikke på tampen møter en bergenser i venneflokken, riktignok grundig utflyttet, men Tor JACOBSENS grunnidialekt lar seg ikke så lett gjemme bort. Han har ellers bodd i Oslo i 40 år, og holder hus på Nordstrand. Han kom med i foreningen i 1989, og ble med i styret i fjor.

-Jeg er en god, gammeldags naturvenn. Jeg pleide å oppsøke Østensjøvannet i alle år, først og fremst på grunn av fuglelivet, og slik kom jeg borti disse rare menneskene, sier han og kikker seg rundt.

-Mye er gjort, men mye er også ugjort, og tiden er ikke inne til å slappe av. Venner av Østensjøvannet må regne med å holde seg i alarmberedskap i mange år framover, sier Jacobsen vennlig, men bestemt.

Erik Damsgaard har holdt seg tilnærmet i bakgrunnen i uvanlig grad under vårt vesle multimedieshow, men skal til gjengjeld få siste ordet som en hilsen fra Sothøna på fallrepet som Store Leder.

Fortsettelse side 29

Anne Margrethe Møkleby

**Denne artikkelen handler om Haakon Tveters datterdatter.
Tveters etterkommere har stor ære for at Østensjø gård fortsatt
er en antikvarisk perle**

Tidlig i februar var jeg så heldig å få sitte og spørre Anne Margrethe Møkleby ut om hennes liv. Lite aner en alt det spennende en "gammel dame" har vært med på i tiden før hun ble "gammel".

Hvem er Anne Margrethe Møkleby spør du? Hun er 4. generasjon i hennes familie som bor på og eier Østensjø gård. Hennes oldefar, Halvor Haagenssøn Tvester, kjøpte Søndre Østensjø gård fra Jørgen Youngs arving i 1838.

Halvor Tvester var født 1. januar 1807 på Tvester gård i Asker. 27 år gammel ble han gift med Nikoline Holtsmark fra nabogården. I 1838 flyttet ekteparet til Søndre Østensjø gård. 2. januar 1844 fikk Halvor og Nikoline en sønn - Haakon. Gutten ble oppdratt og utdannet til jordbruker. Fra 1860 til 1863 praktiserte han hjemme på gården samtidig som han tok undervisning i hagebruk og lærte seg bokholderi og engelsk. Fra 1863 til 1865 gikk han på Landbrukshøyskolen i Ås hvor han fikk en meget god eksamen.

I 1867 ble den 23 år gamle Haakon Tvester ansatt som folvalter på Bygdø Kongsgård. Der arbeidet han inntil juni 1875. Da var hans far Halvor blitt gammel og syk og Haakon fikk overdratt gården fra sin far. Halvor Tvester døde 11. september 1875. Noe av det første Haakon gjorde med gården etter sin fars død var å bygge det røde stabburet som står inntil Valborgs vei på Nordre Østensjø gård. Oppe på taket ser vi årstallet 1875. Haakon Tvester var ordfører i Aker fra 1881 til 1889 og viseordfører fra 1905 til 1907. Han satt på Stortinget for Høyre og Akershus Amt fra 1889 til 1891.

Haakon og hans kone Agnes fikk 6 døtre. De het Borghild, Haldis, Agnes, Dagny, Valborg og Aagot. Dagny døde bare et par og tyve år gammel. Agnes giftet seg med Simon Smith i 1903 og paret flyttet mye rundt omkring i landet. Haldis, Borghild, Valborg og Aagot ble boende på Nordre Østensjø. De 4 søstrene forble ugifte og fordelte oppgavene på gården mellom seg.

Simon Smith var offiser og bergingeniør. Agnes og Simon fikk 5 barn. Dagny ble føt i 1905. Så kom Haakon, Ditlev og Agnes med ca. 2 års mellomrom. Da Agnes var 9 år

Haakon Tveters døtre:
Borghild, Haldis, Agnes, Dagny, Valborg og Aagot

- i 1920 - fikk familien enda en jente - Anne Margrethe.

Lille Anne Margrethe ble en meget bereist ung dame. Hun var født på Kongsberg og flyttet til Østensjø gård 2 år gammel. Der bodde familien til hun var 7 år. (Hun gikk 1 år på Østensjø skole.) Familien flyttet til Harstad. Der bodde de i 2 år. Så gikk veien til Bogen der Simon

Smith hadde sitt kontor for forsvaret og samtidig arbeidet med jerngruvene. 4 år etter var ikke gruvene drivverdige lenger, og familien flyttet tilbake til Harstad.

Da Anne Margrethe var 15 år gikk hennes far av i forsvaret på redusert lønn, og familien flyttet tilbake til Østensjø gård. Men Anne Margrethe hadde vendt seg til et "omflakkende" liv og holdt seg ikke i ro på Østensjø. Hun tok artium på Akers Kommunale Gymnas i Pilestredet.

Etter artium var Anne Margrethe litt lei studier og ville gjerne gjøre noe mer praktisk. Hennes tante Valborg var husstellærer og sensor ved Rosenvilde Husmorskole i Sandvika. Anne Margrethe ble med sin tante en dag Valborg skulle være sensor. Hun forteller:

"Så satte vi oss ned. Først kom det en bolle med suppe - og jeg var sulten - hadde vært i byen tidligere på dagen. Jeg øste en stor porsjon suppe. De andre tok bitte lite grann. Så kom det en porsjon suppe til, og kanskje enda en. Da det kom til kylling og rype og sånt noe - da var jeg mett."

Selv om hun ikke orket smake all maten den dagen, måtte turen ha gitt henne mersmak. Hun begynte på skolen og delte rom med 2 islandske jenter og en prestedatter fra Trondhjem. Kontakten med disse har hun holdt vedlike, men nå er det kun den ene av de islandske jentene som fortsatt lever.

Husmorskolen varte i 1 år. Det var variert undervisning og endel kulturelle innslag. Skolen hadde et spedbarnshjem i 2. etasje hvor jentene fikk praksis i spedbarnstell. Her var Anne Margrethe den 9. april 1940. Mange av elevene reiste hjem - og få var igjen til å ta seg av barna. Det var ofte flyalarmer, og jentene måtte løpe ned i kjelleren

med de små. Tilslutt ble det innredet soverom til barna i kjelleren.

Etter husmorskolen tok Anne Margrethe et kontorkurs i et halvt år og tok forberedende. Så fulgte en praksisperiode på et halvt år på en prestegård på Hadeland. I 1942 begynte hun på Statens Lærerskole i Husstell på Stabekk og etter to år der var hun ferdig utdannet husstellærerinne.

Blindeskolen IL hadde behov for en husstellærerinne, og Anne Margrethe fikk tilbud om plassen. Det ble en "ilddåp" for den unge damen. Hun skulle vikariere for en lærer som ventet barn, og de to skulle overlape i ca. 1 måned. Men damen ble syk idet Anne Margrethe skulle begynne på skolen, og det ble ingen opplæringstid på henne.

Vikariatet varte i ett og et halvt år. Anne Margrethe hadde mange plikter - noen ikke like morsomme som andre. Da stillingen ble lyst ut søkte hun ikke, men reiste til Landbrukshøyskolen på Ås - i hennes morfars fotspor - og studerte kjemi og ernæringslære.

Nå var krigen over og Anne Margrethe fikk se et oppslag om en leir i Finnmark. Ungdom fra Norge, Sverige, Danmark, England, Amerika og Finland skulle samles der oppe en sommermåned. Da de skulle reise nedover om høsten, var det flere av deltagerne som ble igjen. Det var ikke noen yrkesskole der oppe, og mange av leirdeltagerne hadde yrkesutdannelse. De ble igjen og opprettet en brakkeskole for yrkesutdanning nær Kvalsund. Her ble Anne Margrethe til jul. En av de andre overtok hennes jobb, og Anne Margrethe reiste tilbake til Østlandet.

Unge frøken Smith hadde en tremenning i England og fikk lyst til å reise over dit. Først var hun nord for London i noen måneder, så i Syd-England noen måneder og så gikk hun på et kvekercollege i tre måneder. Der studerte hun blandt annet engelsk og religion.

Da hun var vel hjemme i gamlelandet, ble hun oppringt fra Blindeskolen. Damen som hadde overtatt stillingen etter Anne Margrethe, hadde sluttet. De lurte på om Anne Margrethe kunne tenke seg å overta. Stillingen var forandret, og skolen hadde fått ny bestyrerinne så Anne Margrethe lot seg friste.

Noe av det første hun gjorde var å skaffe varmtvanns-beholder til undervisningskjøkkenet. Hennes far var på Spigerverket, og Anne Margrethe visste at direktør Skjeldrup av og til ga bidrag til sosiale formål. Dermed gikk den unge damen på og overtalte Skjeldrup til å spandere en oppvaskbenk til skolekjøkkenet. Det neste måtte være kjøleskap. Anne Margrethe forteller:

"Så tenkte jeg: Når det gikk så fint med Skjeldrup, får jeg fortsette. Og så skrev jeg til Drammen, til en bedrift som laget kjøleskap der om jeg kunne få. Det skulle jeg ikke gjort skjønnere du. For da fikk jeg korreks, de skrev og sa at departementet måtte utstyre skolen med sådant.

Så gikk det til bestyrerinnen, og så fikk jeg da. Men jeg fikk kjøleskap til slutt - via departementet."

Elevene var i 14- til 16-års alderen. Noen var litt eldre. Noen ymtet ønske om å lære å danse. Anne Margrethe gikk til major Svae og la frem ønsket. Det endte med at elevene hennes fikk gratis danseskoleundervisning. Til gjengjeld var han en av klassens gjester på avslutningsmiddagen.

Det var ikke lett å ha ansvaret for husstellopplæringen av elevene. "Noen så litt, og noen var totalblinde. Noen var dyktige og flinke, og noen var litt tilbakestående. Det var en veldig blanding man hadde. Det var litt vanskelig, særlig når jeg skulle gi karakterer - det skulle de ha. Man måtte jo ta litt i forhold til hva de så."

I 1959 giftet Anne Margrethe seg med Bjarne Møkleby. Han var blitt alene med 3 barn etter at hans første kone, Ruth, døde av kreft i 1958. Anne Margrethe hadde vært venninne av familien i flere år før Ruth gikk bort. Etter giftemålet ble Huseby Anne Margrethes hjem. Hun ble stemor til de tre barna - tvillingene Kristin og John (11) og Helene (14). Barna gikk sammen med mange barn av norsk/engelske foreldre, og Anne Margrethe var jo ikke Mamma - så hun ble Mammi (mommy på engelsk).

Bjarne Møkleby var utdannet jurist. Han ble blind da han var 8 år gammel. Familien flyttet til Oslo, der blindeskolen lå, slik at han kunne få seg en utdannelse. Han fullførte barneskolen på Blindeskolen, men i de dager var det ikke videre tilbud spesielt for blinde. Han kom inn på middelskolen på Aars & Voss og tok også gymnas på den skolen. Han tok en god eksamen artium, men da var hans far blitt så gammel at han ikke orket å lese mer for sønnen - videre studier ville kreve for meget av ham. Men

Familien samlet i Bjarne og Anne Margrethes bryllup

det var en lektor som hadde sluttet i jobben og henvendt seg til Blindeforbundet fordi hun gjerne ville lese for en blind. Hun leste for Bjarne 2 timer hver dag i 4 år - og Bjarne fikk sitt juridikum.

I 1954 var Bjarne blitt bestyrer på blindeskolen på Huseby som var yrkesskole for blinde. Anne Margrethe

Bevingede pattedyr ved Østensjøvannet

Av Per Ole Syvertsen og Trude Starholm

Flaggermusene er de eneste flygende pattedyrene. Deres spesielle utseende og for det meste stumme (for våre ører) og tilbaketrukkne tilværelse har gjort dem til gjenstand for mange myter og vrangforestillinger. Faktum er at de utgjør en svært artsrik gruppe med nesten 1000 kjente arter - rundt 1/4 av alle pattedyrarter. Langt de fleste er insektere, blant annet gjelder det

alle de 30-talls artene som lever i Europa. Flaggermus fyller en viktig rolle i mange økosystem, særlig i tropene, hvor mange arter er sentrale for plantenes pollinering (bestøvning).

Til tross for at flaggermus finnes over det meste av vårt land har de blitt lite studert i Norge. Vi vet derfor lite om deres levevis her, og utbredelsen til de enkelte arter er bare i beskjedne grad kartlagt. I mange europeiske land er en rekke arter i tilbakegang; i Norden er flaggermus fortsatt et vanlig syn i sommerkveldene, men status for de enkelte arter har vi lite kunnskap om. I 1989 ble det laget en rapport om kunnskapsstatus for Oslo og Akershus fylker, hvor kjente funn av hver enkelt art listes opp. Rapporten nevner ingen funn av flaggermus i Østensjøvann-området.

Sommeren 1992 foretok vi noen foreløpige undersøkelser over flaggermusfaunaen ved Østensjøvannet. Hensikten med denne artikkelen er å informere om dette arbeidet, og eventuelt komme i kontakt med personer i lokalmiljøet som måtte sitte inne med ytterligere informasjon. Men la oss først kort ta for oss hvilke arter som finnes i Norge.

Det er foreløpig med sikkerhet påvist 9 flaggermusarter i Norge. Nordflaggermus er den vanligste arten; den finnes i alle landsdeler, men er fåtallig i Finnmark. Langøreflaggermus er utbredt over mye av lavlandsområdene i Sør-Norge, og er også rapportert fra Nordland, men ellers ser det ikke ut til at flaggermus i vårt land finnes nord for Trøndelag. De fleste arter lever i lavlandsstrøkene på Østlandet og langs kysten i det minste nord til Bergen; vannflaggermus og skjeggflaggermus er også funnet i Sogn & Fjordane, mens skimmelflaggermus foreløpig bare er påvist i Oslofjordområdet og langs kysten til Rogaland. Dvergflaggermus, som er Europas minste art, er også først og fremst å finne i de varmere delene av landet, nord til Hordaland og Mjøsa.

De gjenværende artene later alle til å være sjeldne i Norge. Børsteflaggermus er bare funnet ved tre anledninger, alle i Oslo (1874, 1961 og 1968), og bredøreflaggermus er dokumentert ved fire anledninger, i Oslo, Akershus og Buskerud (1896, 1911, 1913 og 1949). Brandtflaggermus er med sikkerhet bare påvist en gang i (Nord-Trøndelag), men har trolig mye videre

utbredelse. Den forveksles lett med skjeggflaggermus, og de ble tidligere regnet for å være samme art. Storflaggermus og trollflaggermus er rapportert fra Norge, men bekreftede funn foreligger foreløpig ikke. Ytterligere et par arter som finnes i Sør-Sverige kan kanskje også forekomme i Norge.

Våre undersøkelser ved Østensjøvannet i 1992 ble innledet i midten av juli da vi ble kontaktet av en familie i Ulsrudveien som hadde en koloni med flaggermus i taket i sin enebolig. Minst 15 voksne flaggermus hadde tilhold på lokaliteten. De kunne telles når de i skumringen krøp fram fra sine skjulesteder gjennom sprekker innunder takstein og rundt pipa. Ved hjelp av ultralyddetektor kunne vi fastslå at det dreide seg om en koloni med nordflaggermus. En ultralyddetektor er et instrument som "hører" flaggermusenes høyfrekvente lyder og som avgir signaler som er innenfor det frekvensområdet som menneskets øre er bygget for å høre i. På en skala på instrumentet avleses hvilken frekvens (kHz) signalet er på. Kombinasjonen av frekvens og det hørbare signalet fra apparatet gjør det med noe erfaring mulig å bestemme de fleste norske flaggermusarter i felten, uten å fange inn dyrene. Flaggermusene i Ulsrudveien tilhørte altså Norges vanligste art, som også er en av de artene som oftest påtreffes i bygninger.

Slike kolonier om sommeren består vanligvis bare av voksne hunner og deres unger. I likhet med andre pattedyr dier ungene melk fra moren den første tida; først når de er 3-4 uker gamle begynner de selv å bruke vingene og å fange insekter. Slike kolonier er derfor sårbare for forstyrrelser. Hver hunn får dessuten normalt bare en unge hvert år, og for noen arter tar det flere år før dyrene blir forplantningsdyktige. Flaggermus er derfor ikke i stand til å "yngle som mus", som jo får flere og store ungekull. Det er i grunnen bare navnet de har felles med gnagerne. Har man kjennskap til en ynglekoloni

er det best om man lar dyrene være i fre der. Dessuten er de fredet!

Flaggermus gjør normalt heller ingen skade på bygninger eller innbo; de gnager ikke ganger og drar ikke inn himaterialer og lignende utenfra. Hvis kolonien er stor, og lokaliteten er i bruk gjennom mange år, vil det imidlertid samle seg opp en anelig mengde lort. Om utluftingen på stedet er dårlig, kan det derfor oppstå fukt- og luktproblemer. I de fleste tilfeller er koloniene små og til liten eller ingen sjenanse.

Etter husbesøket i Ulsrudveien, som varte fram mot midnatt, tok vi turen ned til Østensjøvannet for å se hva vi kunne finne der. Vi sjekket områdene rundt Østensjø gård, og fant at flaggermus var temmelig tallrike. Det er vanskelig å gi noe tall for hvor mange individer som var på insektjakt der denne natta, men det dreide seg klart om flere titalls individer. Nordflaggermus var den dominerende arten.

Rundt kl 00.45 fanget detektoren opp signaler som var svært forskjellige fra nordflaggermusas. De lå lavere i frekvens, og holdt en langsommere rytme. Til å begynne med minnet de mye om storflaggermusas signaler, som skal være nokså karakteristiske.

Det var imidlertid på dette tidspunkt svært mørkt og umulig å få øye på dyret, som trolig dessuten fløy nokså høyt. Vi kunne ikke være sikre på hva vi hadde funnet, men det var klart at det ville være interessant å sjekke opp lokaliteten en annen natt.

Vi var tilbake ved Østensjøvannet om nettene flere ganger i de følgende dager og undersøkte etter hvert det meste av områdene nær vannet med detektor. Nordflaggermus var hele tiden tallrik. Også den ubestemte arten fra den første turen fant vi på nytt, minst to eksemplarer. Dyrene var omtrent jevnstore med nordflaggermus, men fløy atskillig høyere; mens nordflaggermusene for det meste jaktet i høyde med toppene av busker og trær, holdt den andre arten seg rundt 30-40 m over bakken. Vi lyttet mer til signalene fra detektoren, og fant at det var flere forhold som ikke passet med storflaggermus likevel. Dette, sammen med syns-observasjonene av de jaktende dyrene, fikk oss til å slutte at det var skimmelflaggermus vi hadde funnet. Denne artens signaler er svært varierende. Et opptak ble gjort, men dette er dessverre så kort at det er vanskelig på det grunnlag å si noe definitivt.

Skimmelflaggermusa er ikke funnet mange steder i Norge, men i Oslo synes den å være relativt tallrik. På seinhøsten (i oktober - november) kan man høre hanneres parringsskrik, som er så lavfrekvent at det menneskelige øret kan oppfatte det uten tekniske

Langøre

hjelpemidler. På den tiden av året er skimmelflaggermusa funnet flere steder i Oslo. En ynglekoloni om sommeren har vi imidlertid fortsatt til gode å registrere for denne arten.

Ett enkelt individ av en tredje art ble funnet på en av turene, en vannflaggermus over kanalen i sørenden av Bogerudmyra. Arten bør være å finne flere steder ved Østensjøvannet. Likeledes er det sannsynlig at flere andre arter kan vise seg å forekomme her. Spesielt gjelder dette langøreflaggermus, dvergflaggermus

og skjeggflaggermus. Men foreløpig står Østensjøvannets flaggermus-liste altså bare på tre arter.

Vi er interessert i å komme i kontakt med personer som vet noe om flaggermusenes tilholdssteder ved Østensjøvannet eller andre steder i Oslo-området. Kanskje har du selv en koloni på loftet? Norsk Zoologisk Forening forsøker å kartlegge deres utbredelse i Norge, og i Oslo har endel interesserte gått sammen i en egen flaggermusgruppe. Ta gjerne kontakt med en av de nedennevnte personene.

Kontaktpersoner for Oslo og Akershus flaggermusgruppe: Mette Nordseth, tlf. 2235 4486. Trude Starholm, tlf. 6790 8481. Per Ole Syvertsen, tlf. 2218 0123 (privat) eller 2285 4586 (arbeid).

Per Ole Sivertsen er biolog og naturforvalter med spesialfelt viltbiologi i tropiske strøk. Han er styremedlem i Norsk Zoologisk forening.

Trude Starholm studerer biologi ved universitetet og er varamedlem til Norsk Ornitologisk forenings landsstyre.

EXACT **REISEBYRA** **25**
PERSONLIG SERVICE SIDEN 1968

Vi takker alle våre kunder for støtte i 25 år og ser frem til fortsatt godt samarbeide.

Ring oss eller kom innom.
Ryensvingen 1, tlf. 22 67 90 70

Gratulerer!

Fra en botanisk synsvinkel er Østensjøvannet viktig både som innsjø/våtmarksområde og som kulturlandskap. I dag trues områdets planteliv av mange faktorer. Artsmangfoldet er på vei nedover. De viktigste enkeltårsakene er overgjødning med kloakk og endringer i kulturlandskapet rundt vannet. Skjøtselen av området har i nær fortid blitt lagt opp først og fremst med det formål å skape et friområde, mens det at en faktisk forvalter et økosystem og et artsmangfold ikke har blitt tilstrekkelig vektlagt eller forstått. Denne praksisen med "grønn arkitektur" i stedet for økologisk basert arealforvaltning, har ført med seg en rekke svært uheldige inngrep, som påfylling av masser, graving av kanaler, opparbeiding av store plananlegg og turveier helt ned mot vannet. Dette har bidratt til å forverre situasjonen sterkt, både ved direkte ødeleggelse av opprinnelig vegetasjon og ved forsterkning av de skadelige effektene av overgjødning. De som i dag skal forvalte Østensjøvannet, sliter derfor med virkninger av tidligere tiders heller tvilsomme beslutninger og inngrep.

I dag er den viktigste oppgaven å få et landskapsvernområde som omfatter mest mulig av landskapet rundt vannet.

Det er viktig å få vernet hele området som den tidligere skjøtelsesplanen dekker. I tillegg har vi i NBF foreslått å innlemme Kjerkeskauen og tørrbakkene øst for nordenden av vannet. På lengre sikt forestår et møysommelig arbeid med å fjerne forurensningskilder og med å restaurere vegetasjonen. Fremmede masser må fjernes, først og fremst på de mest erosjonsutsatte stedene. Turveisystemet bør legges om enkelte steder. Vesentlige deler av plenarealet bør tilbakeføres til sumpvegetasjon. En bør vurdere å la deler av kanalsystemet få gro igjen. Områdene utenfor selve våtmarka må skjøttes for å opprettholde et halvåpent kulturlandskap. Dette er nødvendig for å sikre at mest mulig av det artsmangfoldet som fortsatt finnes rundt vannet, skal kunne overleve.

Oppgavene er mange. Siden Østensjøvannets Venner ble startet, har pådriverarbeidet med å få vernet vannet og omgivelsene vært i de beste hender. Ikke mange verneverdige områder har en så aktiv og pågående forsvarer som Østensjøvannet.

Vi gratulerer Østensjøvannets Venner med 5-årsdagen!

Hilsen

Norsk Botanisk Forening,
Østlandsavdelingen

(sign)

Torborg Galteland,
leder

(sign)

Arnodd Håpnes
ansvarlig for vernesaker

(sign)

Jan Wesenberg,
medl. lokalflorakomiteen

Et merkelig fenomen

Østensjøvannet er et merkelig fenomen. I Norges hovedstad ligger altså et vann som tiltrekker en helt enestående fuglefauna. Til tross for de mange storbyformer som påvirker vannet og omgivelsene der, fortsetter denne perlen halsstarrig å funkle. Perlen har kanskje hatt varierende glans gjennom tidene, men det har allikevel vært mer enn nok igjen til at mange mennesker i denne byen alltid har styrt turen innom. Liksom for å konstatere at det praktfulle vannet med sitt fugleliv og sitt fortsatt temmelig landlige nærmiljø ligger der ennå, og at livet derfor trygt kan gå videre.

Men i våre dager kan man ikke ta ting for gitt. Den moderne samfunnsutviklingen har en lei tendens til å neglisjere mye av menneskers og dyrs totale behov. Således vil vi stadig oftere konfronteres med det faktum at vi står i fare for å miste noe vesentlig. Samtidig er det lykkeligvis slik at nettopp dette appellerer til det beste i menneskene.

Vi våger den påstand at dette var drivkraften for en rekke mennesker rundt Østensjøvannet, da de for noen år siden samlet seg til kamp for å bevare natur og kultur i sitt lokalmiljø. På kort tid har medlemstallet økt til et nivå de fleste foreninger bare kan drømme om. På kort tid og med dynamisk innsats er et viktig mål nådd. I dag er Østensjøvannet et naturreservat, og de omliggende kulturverdier på god vei til å bli sikret. Vi kan utvetydig slå fast at dette ikke hadde vært tilfelle uten Østensjøvannets Venner. Hvilket gir store forhåpninger og forventninger med hensyn til de oppgaver og målsettinger foreningen påtar seg for Østensjøvannet de kommende årene.

Vi benytter derfor anledningen til å takke Østensjøvannets venner for en formidabel innsats i et viktig arbeid. Gratulerer med femårsjubileet og lykke til i fremtiden!

NORSK ZOOLOGISK FORENING, FORENINGEN VÅRE ROVDYR,
NORSK ORNITOLOGISK FORENING, AVD. OSLO & AKERSHUS og NORDRE ØYEREN FUGLESTASJON

MANGLERUD BYDEL

gratulerer Østensjøvannets venner med 5-års-jubileet, og takker for den betydningsfulle innsats foreningen har bidratt med til bevaring av nærmiljøet i distriktet.

Tjenestesteder i bydelen:

Bydelsadministrasjonen	22 68 17 12
Ryen sosialsenter	22 67 45 90
Ryen helsesenter	22 67 27 10
Ryen eldreboliger	22 67 04 66
Hjembaserte tjenester	22 68 68 50
Lille Langerud trygdebol.	22 28 17 39
Abildsø helsestasjon	22 29 82 63
Høyenhall helsestasjon	22 26 79 77
Manglerud barnehage	22 67 42 52
Storgården barnehage	22 19 27 98
Bakkehavn barnehage	22 28 18 74
Høyenhall barnehage	22 27 38 40
Lillegården barnehage	22 19 00 57
Lille Langerud barnehage	22 29 08 63
Abellund barnepark	22 27 78 42
Abildsø barnepark	22 29 62 67
Høyenhall barnepark	22 67 52 55
Løvsetdalen barnepark	22 28 97 81
Rognerudskogen barnep.	22 27 95 84
Høyenhall bolig	22 27 66 20
Løvsetdalen bolig	22 29 02 82
Manglerud eldrecenter	22 27 85 52
Abildsø eldrecenter	22 74 60 15
Abildsø legekontor	22 74 43 53
Abildsø førskole	22 74 45 25
Høyenhall førskole	22 27 31 93
Manglerud førskole	22 27 34 85

Ryensvingen 1	0680 Oslo
Ryenstubben 3	0679 Oslo
Ryenstubben 3	0679 Oslo
Enebakkveien 158	0680 Oslo
Enebakkveien 158	0680 Oslo
Løvsetdalen 2	1188 Oslo
Enebakkveien 264	1187 Oslo
Traktorveien 15	0678 Oslo
Magnefare 13 b	0678 Oslo
Byggveien 9	0680 Oslo
Løvsetdalen 16	1188 Oslo
Traktorveien 5	0678 Oslo
Enebakkveien 158	0680 Oslo
Langerudhaugen 10	1187 Oslo
Plogveien 99	0681 Oslo
Abildsøveien 52	1187 Oslo
Steinborgveien 16	0678 Oslo
Skullerudveien 2	1188 Oslo
Wetlesensvei	0681 Oslo
Høyenhallveien 8	0667 Oslo
Løvsetdalen 2	1188 Oslo
Byggveien 9	0680 Oslo
Enebakkveien 264	1187 Oslo
Langerudhaugen 1	1187 Oslo
Enebakkveien 264	1187 Oslo
Traktorveien 15	0678 Oslo
Treskeveien 2	0681 Oslo

Vår artikkelserie om kulturhistorie i Østensjøbyen, som siterer fra Selskabet for Oslo Byes Vels tidsskrift "St. Halvard" 1948. Vi fortsetter her med historien om Minna Wetlesen og det som ellers fulgte etter Niels Wetlesens død i 1863.

ABELSØ

En kort oppsummering av gårdens historie. Første gang Abildsø er nevnt skriftlig er i "Den røde bok" - biskop Eysteins jordebok fra 1396. 1630 - Christianias første lege, dr. Peder Alfsen, bygslet gården. Trelasthandler Christen Brochmann kjøpte gården i 1751. Like etter at CB har overtatt gården, faller hovedbygningen sammen. Midt i 1820-årene selger Diderik Borchmann, CBs sønn, til skipskaptein Trepke, som igjen selger til Jørgen Wetlesen. JW startet landets andre landbruksskole på Abelsø. Skolen ble drevet med hjelp av sønnene Niels og Fredrik. Fredriks kone Minna sørget for stor kulturpåvirkning av langbruksskolens elever. Niels Wetlesen døde bare 42 år gammel i 1862. Og nå skal vi gå videre i "sagaen" om Abildsø gård:

Den nevnte komité averterte da etter ny skolegård, og resultatet var at det meldte seg 17 anbydere, hvoriblant komiteen foreslo gården Klykken i Ullensaker, tilhørende lensmann Steensbuch. Amtstinget 1863 bifalt forslaget, og kontrakt ble avsluttet for 6 år på samme betingelser som for skolen på Abelsø. 1. april 1864 flyttet så de 10 elever til Klykken. Skolen på Abelsø hadde da vært i virksomhet i 20 år, og 208 elever hadde vært opptatt der, hvorav 170 hadde underkastet seg eksamen. Søkningen til skolen var størst fra herredene Nannestad (25), Aker (22), Høland (16), Ullensaker (14) og Eidsvoll (11). Flere av de fra skolen på Abelsø utgatte elever har inntatt ledende stillinger både som gårdbrukere og som kommunemenn.

Skolen på Klykken nådde aldri den anseelse som skolen på Abelsø. Dette berodde visstnok for en del på at gårdens eier ikke var fagmann, så han måtte overlate bestyrelsen og undervisningen til andre, og disse vekslet ofte. I 1870 forpaktet Eivind Dahl, senere forvalter på Hakedals verk, gården og overtok skolen. Søkningen til skolen var liten og stadig avtagende, og da så godt som alle husbygninger brente ned den 16. juni 1874, fikk skolen en brå avslutning etter 10 års virksomhet.

Det er Haakon Tveter som har gitt ovenstående skildring av landbruksskolen på Abelsø i den nevnte 100 års oversikt. Så kort denne oversikten om skolen er, så forstår en at det var dyktige folk, Wetlesens, de som stod bak og ved sitt tålmodige og dårlige lønnede arbeid

år etter år holdt ut. Men solen på gården og skolen var jo fru Minna. For å begynne med Fredrik Wetlesen, den eldste av brødrene, så var han født den 17. september 1815 i Oslo, ble student 1836 med haud, og året

etter tok han Examen philosophicum, som det het i den tids høytidelige språkføring. Det var det praktiske liv som tiltrakk ham; han ville bli ingeniør. Derfor studerte han mekanikk og maskinlære, og særlig la han seg etter møllebyggeri. Han drev det også til å bli møllebygger, og bygde en mølle ved Åsnes i Sande. Ved at faren kjøpte Abelsø ble han med på driften av den og dermed landbruksskolen.

Fredrik Wetlesen var en mann med store kunnskaper, og hans hukommelse ble betegnet som fenomenal. Når han hadde hørt en preken eller et foredrag, kunne han etter å være kommet hjem, gjengi det hele praktisk talt ordrett.

Minna Wetlesen

Den store opplevelse i hans liv ble ekteskapet med Annette Wilhelmine Bülow. Han skrev i et glødende brev til sin far, da han hadde fått hennes ja, at fra fredag 10. november 1843 klokken 3 begynte hans nye tidsregning. Men om fru Minna, denne så vakre og overordentlig rikt utrustede kvinne, skal det fortelles senere i forbindelse med hennes husmorskole. Hun var 24 år gammel da Fredrik Wetlesen giftet seg med henne i 1845.

Landbruksskolen på Abelsø ble altså nedlagt i 1864 og senere også den på Klykken. De fleste amtslandbruksskoler ble forresten nedlagt. Grunnen til det var, skriver Smitt i sitt nevnte arbeid, til dels misnøye med

undervisningen, noe som vel i enkelte tilfelle kunne være berettiget, men i mange, sannsynligvis de fleste tilfelle, berodde nok klagen på en misforstått oppfatning av skolens oppgave og betydning: Man forlangte at skolen skulle utdanne fulltferdige, praktisk dugelige gårdbrukere. Det er jo selvsagt at det var umulig, ingen læreanstalt har hittil oppfylt denne fordring.

Da Minna Wetlesen etter nedleggelsen av landbruks-skolen, opprettet sin kjente husholdningsskole, virket Fredrik Wetlesen som lærer der, samtidig som han drev gården, idet hans bror Niels jo døde allerede i 1863.

Med en slik interesse for skolesaken som brødrene Wetlesen hadde, er det rimelig at de fikk betydning også ellers i bygden. Særlig Niels Wetlesen kom her til å spille en stor rolle. Overlærer J. Evje har nærmere redegjort for dette, og konkluderer (Aker 1837-1937, B. II s. 97 ff.): "Det var bønder som lot skolen i Aker forfalle gjennom en menneskealder. Det var bonden Niels Wetlesen som reiste den igjen." Fredrik Wetlesen etterfulgte broren i skolestyret, og satt der i 25 år, også en positiv kraft.

Niels Backe Wetlesen ble født i Fredrikstad den 3. mars 1821, mens faren var feierinspektør der. Privat dimitert, likesom broren, ble Niels student med haud 1840 og ble året etter cand. filos. med samme karakter. Lysten til jordbruk måtte ha ligget ham i blodet, for han begynte straks å studere landbruksfag. Det var også Niels Wetlesen som sammen med sin far opprettet landbruksskolen på Abelsø. I 1847 overtok Niels og Fredrik skolen og gården, idet faren trakk seg tilbake, og de drev i fellesskap til Niels Wetlesen døde i sin kraftigste alder den 20. mars 1863, bare 42 år gammel. Det var et hardt slag både for familien og skolen, for det var jo Niels som hadde den teoretiske undervisningen. Han var formann i Akers Sogneselskap, noe som viser hvilken høy posisjon han inntok.

Den første husholdningsskole i Europa.

Fredrik og Minna Wetlesen kunne ikke drive landbruksskolen alene etter Niels Wetlesens død. Det var ingen annen råd enn å gi slipp på den, og skolen ble som nevnt flyttet til Klykken på Romerike. Men de var fødte pedagoger, og ungdommens opplæring lå dem så varmt på hjertet. Fru Minna hadde jo sikkerlig lenge forstått at de unge jenter trengte en skole; og dessuten var hun så full av virkelyst at hun ikke kunne nøye seg bare med stellet på gården, enda det var en av Akers større gårder. Men en slik skole var noe splitter nytt, det var ikke bare det at det ikke fantes noen sånn skole før her i landet, den ville til og med bli den første i hele Europa. For en foregangskvinne, for en ukuelig ånd!

De gikk i gang med å realisere planen. En dag i 1865 stod det derfor følgende i bladet "Den norske Folkeskole": "Wetlesen på Abildsø akter å opprette en skole for bondepiker med hustrus og voksne døtres hjelp. Det opptas 6 elever og læretiden blir to år. Fagene er

kjøkkenstell, hagestell, skreddersøm, husholdnings-regnskap, bokførsel, historie og geografi. Det betales 2 spd. pr. måned, for hvilket det også fåes kost og losji."

Det meldte seg 56, og 7 ble opptatt. Landhusholdnings-selskapet bevilget 150 spd., Akers Sparebank det samme, og Hoff Rosencrone til Rosendal sendte uanmodet 50 spd. for å støtte skolen.

Fru Wetlesen var født leder, alt hva hun rørte ved kom i orden, og arbeidet gikk med liv og lyst. Hun var selv begeistret og smittet alle hun kom i berøring med, uten at hun selv visste av det.

Behovet for slike skoler hadde ofte vært drøftet i aviser og tidsskrifter. Wetlesens var de første som realiserte tanken. Ja, skolen på Abelsø, som kom i gang 17. mars 1865, var den første i sitt slag i Europa. Norge gikk altså her i spissen. I Akershus amts hunderårsberetning 1914 fremheves at skolen begynte i en overmåte vanskelig tid, og når den overhode kunne holdes gående, så skyldtes det navnlig bestyrerinnens eminente og personlige egenskaper, som gjorde henne overmåte skikket for dette arbeid.

Skolen var egentlig beregnet på mindre bemidlede av gårdbrukerklassen. Her var savnet av kunnskaper mest følelig. Men på denne tid var det ytterst få bønder som hadde råd til å holde sine døtre på en slik skole, når de ikke hadde formue. Planen forutsatte derfor at skolen fikk offentlig bidrag og holdt lavest mulige skolepenger.

Men her var det det knep. Da Akers Sparebank to år etter inndrog sin bevilgning, søkte en amtet om bidrag, men søkningen ble enstemmig avslått under henvisning til budsjettets stilling, tross det samtidig sies mange smukke ord om skolens virksomhet av de samme menn. En fornyet søknad to år etter hadde samme skjebne, dog nå var stemmene like, idet oppmannens stemme gjorde utslaget. Skolen holdtes gående med det ubetydelige bidrag fra Landhusholdningsselskapet. Opland, begge Bergenhusamtene samt Romsdal bevilget noen år stipendier, dels med forpliktelse for stipendiatene til senere i 2 år å virke som reisende lærerinner i matstell i sine hjembygder. Visstnok hadde skolen også enkelte fullt betalende elever, men noen lukrativ forretning har det neppe vært (Akershus Amts hundreårsskrift 1914).

Nei lukrativ var nok forretningen ikke. Men det var heller ikke derfor den ble drevet, skriver Evje i Akershistorien. Det skulle en eminent begavelse som fru Wetlesen til for overhodet å holde det gående med minimale skolepenger og nesten uten støtte.

Karl Haugsholt

Fortsettelse i neste nummer av Sothøna.

ABB-Clean Air Games - for sjette gang i 1993

ABB-Clean Air Games arrangeres for sjette gang i 1993, og for andre året samarbeider vi med Østensjøvannets Venner. Vi i Lambertseter IF, ABB-Miljø Norsk Viftefabrikk og ABB-Norge er meget tilfreds med fjorårets samarbeide, og ser frem til flere år med samarbeide om miljø og friidrett til felles nytte.

Grunnlaget

Det er en del faktorer som gjorde Norsk Viftefabrikk Games mulig i 1988 og som gjør ABB-Clean Air Games mulig i dag. Vennskap mellom Lambertseters utøvere og internasjonale stjerner er utvilsomt viktig. Utøverne deltar uten betaling for et bedre miljø og kameratskap. De sover på flatseng i stuene rundt på Lambertseter. Noe som skaper en helt spesiell atmosfære rundt stevnet.

Linford Christie (t.v) og Colin Jackson tar seg tid til en prat med barna på Lambertseter Stadion

Samarbeidet med våre sponsorer er en annen nøkkel-faktor. Stabilitet kjennetegner samarbeidet, og spesielt var det Norsk Viftefabrikk, British Airways og Bennett Reisebyrå som gjorde starten mulig. Senere har sponsorfamilien vokst, og nå er også Norsk Viftefabrikks moderbedrift, Asea Brown Boveri, med i arrangementet. Både sponsorer, deltakere og vi som arrangør er sterkt opptatt av å bevare miljøet rundt oss. Derfor har det vært naturlig for oss å knytte bånd til miljøorganisasjonene. Sammen kan vi utrette mer enn hver for oss. ABB-Clean Air Games er en glimrende anledning til å sette søkelyset mot forskjellige miljøtema og oppnå stor mediaoppmerksomhet!

Utviklingen

Vi har satset på og fått til en jevn stigning i kvalitet fra starten i 1988. Mer enn 15 nasjoner har deltatt, og det er mange toppprestasjoner vi har vært vitne til på

Lambertseter Stadion. Inntil i år er det vel stevnet i 1990 vi husker best med bl.a. Colin Jacksons 13.17 på 110 m hekk og Jan Zelezny 86.02 i spyd. "Europeisk toppklasse!" var overskriften i Arbeiderbladet.

1992

I fjor satte vi kampen for å bevare perlen Østensjøvannet i fokus for stevnet. Dette sammen med ABB-Clean Air Games deltakernes OL-innsats er spikret til vår hukom-

melse for alltid. Linford Christie fikk endelig sitt OL-gull i likhet med Mark McKoy, Jan Zelezny og Sally Gunnell.

1993

Vi håper at flere av disse vil komme tilbake til Lambertseter Stadion onsdag 16/6 for å sette sitt preg på enda et topp internasjonalt friidrettsstevne på vår lokale hjemmebane! Preg på arrangementet tror vi også Østensjøvannets Venner vil gi i år igjen. Både gjennom den planlagte miljøuken i lokalmiljøet, miljøseminaret og på stadion på selve stevnedagene. Det vil bli anledning til å nyte topp internasjonal friidrett i sommervarme Oslo, kanskje kombinert med en tur rundt Østensjøvannet.

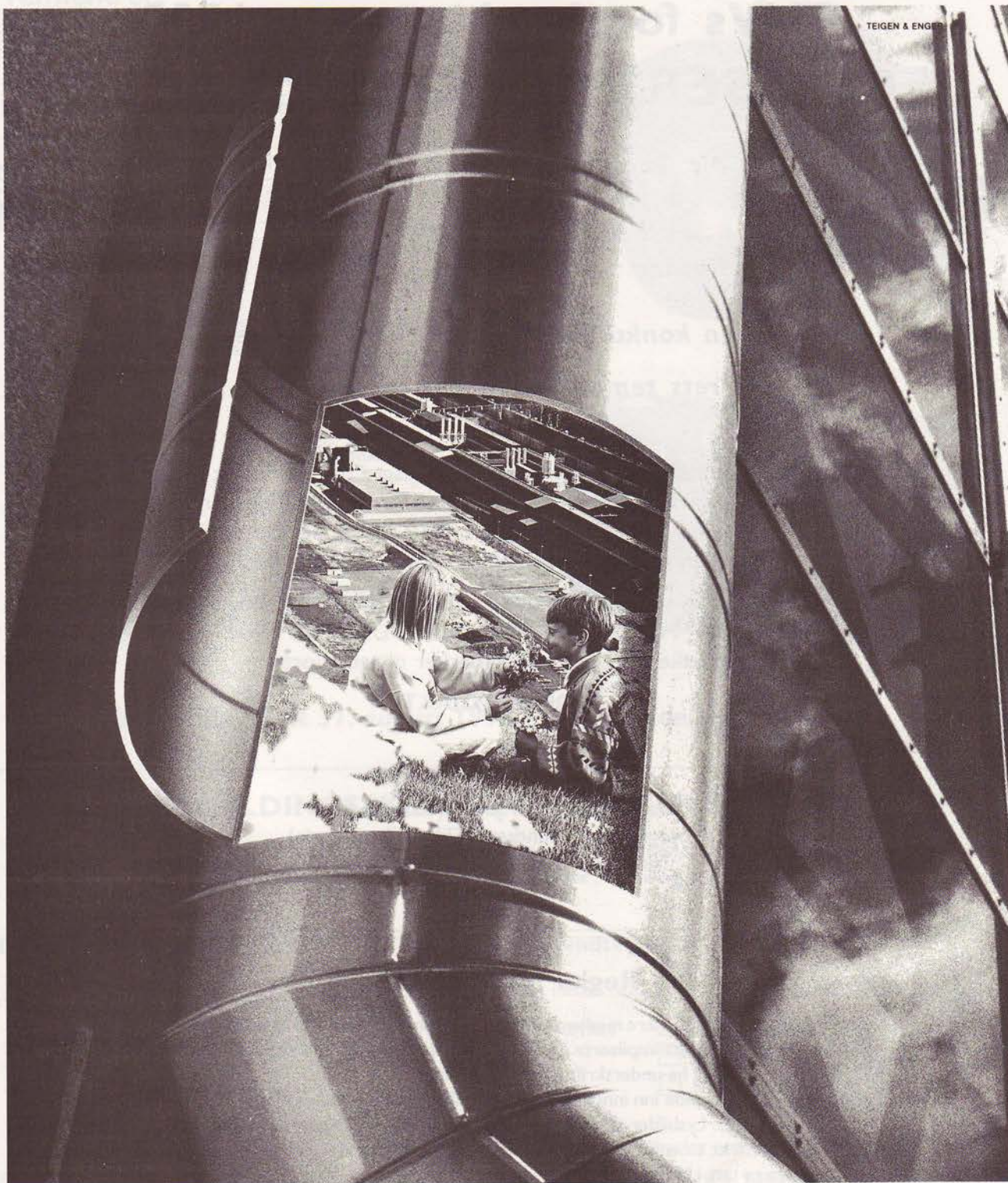
Vi gleder oss til et nytt år med godt samarbeide!

Vegard Rooth, Arrangementskomiteen

Resolusjon fra Nordisk Forbund for Kulturlandskaps årsmøte 1992

"RESOLUTION for vern av Østensjøvannet med omkringliggende natur og kulturlandskap og Abildsø, Østensjø og Bakkehavn gårder i Oslo. Nordisk årsmøte for Nordisk Forbund for Kulturlandskap støtter Stiftelsen Østensjøvannets Kulturfonds og Østensjøvannets Venners arbeid og ønske om varig fredning av hele Østensjøområdet i henhold til natur- og kulturminneloven."

Resolusjonen ble undertegnet av årsmøtedeltagerne og foreningens leder.

Ren luft – rent vann

Du og jeg og alle andre – store som små – trenger luft, vann og mat. Faktisk akkurat i denne rekkefølgen. Voksne forbruker omkring 15 kilo luft, 2 kilo vann og 1 kilo matvarer hver dag. Forurenset luft og vann skader ikke bare naturen, men også menneskers og dyrs helse og velvære.

ABB Miljø Norsk Viftefabrikk har siden starten i 1932 arbeidet med miljøteknologi. Med 500 ansatte og over en milliard i omsetning er vi i dag landets ledende miljøbedrift. Våre systemer og konstruksjoner for rensing av luft og vann, gir et vesentlig bidrag til miljøkvalitetene ute og inne.

ABB Miljø Norsk Viftefabrikk
Ole Deviks vei 10, 0603 Oslo. Tlf. (02) 72 90 00

ABB
ASEA BROWN BOVERI

ØVVs fotokonkurranse 1993

“FOKUSER PÅ NORSK NATUR”

Canon

Åpen konkurranse for alle naturelskere.

Årets tema: Mennesket og naturen

I anledning "Friluftsåret" har vi i år valgt å fokusere på mennesket i samspill med naturen. Vær varsom og vis hensyn på dine ferder i skog og mark. Vi er alle med på å avgjøre hvordan morgendagens natur skal se ut. Det er gjøy å dele naturopplevelser med hverandre - også på bilde.

Inntil 3 bilder pr. deltager. Husk å pakke bildene godt inn og å merke konvolutten med "FOKUSER PÅ NORSK NATUR". Hvis du vil ha bildene tilbake, må du huske frimerker til returporto.

GOD FOTOJAKT!

Juryen består av:

Fotograf Gunnar Strøm (Cannor A/S)
Fotograf Tom Hundstad (Ekløw Skandinavia)
Terje Thorsrud (TimeFoto Majorstua)

Regler for fotojakten:

1. Det er ikke nødvendig å være medlem av Østensjøvannets Venner for å delta. Kun medlemmer av ØVVs styre og direkte impliserte personer blant sponsorene er utelukket fra konkurransen.
2. Barn under 16 år må ha underskrift fra sine foreldre.
3. Hver deltager kan sende inn inntil 3 fotografier eller lysbilder/dias. Fotografiene må ha format 18x24 eller 20x25. Lysbilder skal være 24 x 36 (135-film) og montert i rammer.
4. Motivvalget er fritt innenfor temaet - natur, miljø, planter og dyr. Bildet må være tatt i Norge i 1993.
5. Hvert fotografi og/eller lysbilde må merkes med fotografens navn, adresse, telefonnummer, alder og bildets tittel.
6. Alle kameratyper er tillatt brukt.
7. Hvis deltagerne ønsker bildene i retur, må returporto i frimerker vedlegges.
8. Østensjøvannets Venner tar ikke ansvar for bilder som kommer bort i posten.
9. Østensjøvannets Venner forbeholder seg retten til de premierte bildene, og at originalene (negativ/dias) til disse skal tilsendes ØVV for kopiering. (Dette gjelder ved trykk i Sothøna og/eller presentasjon av vinnerne i annet tidsskrift innen kort tid etter premieutdelingen.) ØVV står også fritt til å velge bilder fra fotokonkurransen til trykk i sitt medlemsblad "SOTHØNA", samt arrangere en utstilling med de innsendte bilder.
10. Bilder som har vært gjengitt i blader ved trykk, eller som har deltatt i andre fotokonkurranser, kan ikke delta i denne konkurransen.

Premiene er:

1. premie:

- Canon speireflekskamera EOS 100 med zoom-objektiv, 28-80 mm
- 20 stk. Fuji Velvia film med gratis fremkalling hos TimeFoto Majorstua.
- Gavepakke fra Østensjøvannets Venner. Gratis medlemskap for 1993 og 1994, T-skjorte, luftfoto m.m.

2. premie:

- Canon Prima Twin S
- 15 stk. Fuji Velvia film med gratis fremkalling hos TimeFoto Majorstua.
- Gavepakke fra ØVV.

3. premie:

- 10 stk. Fuji Velvia film med gratis fremkalling hos TimeFoto Majorstua.
- Gavepakke fra ØVV.

4. premie:

- 5 stk. Fuji Velvia film med gratis fremkalling hos TimeFoto Majorstua.
- Gavepakke fra ØVV.

Innsendingsfrist 31. august 1993 - Premieutdeling: se side 23.

PÅMELDINGSSKJEMA (VEDLEGGES BILDENE)

Kryss av og fyll ut. Ikke glem å merke bildene med fotografens navn, adresse, telefonnummer, alder og bildets tittel!

Deltagers navn og adresse:

.....
.....
.....

Alder (hvis under 16):

Telefonnummer:

Antall bilder levert:

Deltagers underskrift:

Foreldres underskrift (deltagere under 16 år):

Innsendte bilder:

1. Tittel

Format ☐ 18 x 24 bilde
☐ 20 x 25 bilde
☐ Dias/lysbilde 24 x 36

2. Tittel

Format ☐ 18 x 24 bilde
☐ 20 x 25 bilde
☐ Dias/lysbilde 24 x 36

3. Tittel

Format ☐ 18 x 24 bilde
☐ 20 x 25 bilde
☐ Dias/lysbilde 24 x 36

Sendes: Østensjøvannets Venner, Pb. 15 - Abelsø, 1105 Oslo

☐ Jeg ønsker bildene retuert Porto i frimerker er vedlagt.

ØSTENSJØ BYDEL

gratulerer Østensjøvannets venner med 5-års-jubileet, og takker for den betydningsfulle innsats foreningen har bidratt med til bevaring av nærmiljøet i distriktet.

Tjenestesteder i bydelen:

Bydelsadministrasjon	22 27 13 60	Vetlandsveien 99-101	0619 Oslo
Oppsal sykehjem	22 27 71 10	Oppsalveien 28	0686 Oslo
Østensjø sosialsenter/barnevern	22 27 69 00	Skøyenkroken 11	0686 Oslo
Østensjø helsesenter	22 27 76 00	Oppsalveien 28	0686 Oslo
Østensjø helsestasjon	22 26 27 25	Oppsalveien 28	0686 Oslo
Ergo/fysioterapitjeneste	22 27 71 10	Oppsalveien 28	0686 Oslo
Hjemmehjelpskontor	22 26 75 90	Skøyenkroken 11	0686 Oslo
Hjemmesykepleie	22 27 24 20	Oppsalveien 20	0686 Oslo
Rønningjordet barnehage	22 26 18 28	Oppsalveien 30	0686 Oslo
Fuglemyra barnehage	22 26 11 03	Oppsaltoppen 25	0687 Oslo
Oppsaltunnet barnehage	22 26 12 95	Oppsalveien 21	0686 Oslo
Vassenga barnehage	22 26 53 61	Oppsalveien 32	0686 Oslo
Oppsal samf.hus barnehage	22 27 14 50	Vetlandsveien 10	0685 Oslo
Dalbakkveien barnehage	22 27 18 09	Dalbakkveien 75	0682 Oslo
Trasophallen barnehage	22 26 36 09	Vetlandsveien 45	0685 Oslo
Oppsal barnepark	22 27 10 49	Oppsalveien 19	0686 Oslo
Østmarkveien barnepark	22 27 40 62	Østmarkveien 18	0687 Oslo
Trasop barnepark	22 27 78 34	Vetlandsveien	0671 Oslo
Søndre Skøyen barnepark	22 27 81 03	Dalbakkveien 75	0682 Oslo
Dalbakkveien barnepark	22 27 18 25	Dalbakkveien 75	0682 Oslo
Godlia barnehageklasse	22 26 55 63	Hellerudveien 63	0672 Oslo

Arvingenes side v/ Finn G.

Konkurranse:

Lag et bilde som viser noe du synes er gøy eller interessant fra Østensjøvannet.

Bildet skal være på A4 papir (like stort som denne siden). Bruk hva du vil til å lage bildet - tusj, blyant, maling, stoff, osv. Husk å skrive navn, adresse og alder på baksiden!

De beste bildene premieres med en overraskelse fra Østensjøvannets Venner. Det blir 3 grupper for premiering: 0-6 år, 7-10 år og 11-16 år. Styret kommer til å henge alle de innsendte bildene på veggen på møterommet sitt.

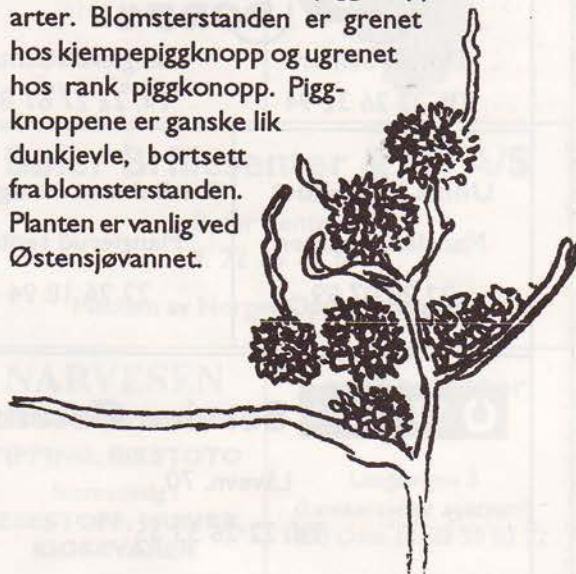
Skjeand

Skjeanda er en gressand som storkanda. Den er lett å kjenne igjen på det lange, brede og skjeformede nebbet. Sist sommer fantes den ved vannet vårt så og si hele tiden. Den er flink til å gjemme seg i sivet og kan derfor være vrien å få øye på. Den overvintrer i Vest-Europa og ved Middelhavet.

Kjempepiggnopp

Vanskelig å skille fra andre piggnopp-arter. Blomsterstanden er grenet hos kjempepiggnopp og ugrenet hos rank piggnopp. Piggknoppene er ganske lik dunkjevle, bortsett fra blomsterstanden. Planten er vanlig ved Østensjøvannet.

Løsning

arvingenes x-ord, nr. 5

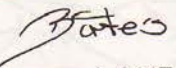
Vinnerne er:

Kosepanda:	Fredrik Heggelihaugen
Tropisk brevsett:	Bjørn Syvertsen
Barnas Fuglebok 2:	Marianne Sørensen
Fargeblyanter:	Lene Wollan

Det er kjempekoselig at det er flere som løser kryssordet sammen med bestemødrene sine! Fint at vårt kryssord er med på å skape koselig samvær!!!!

TO LIKE	HOVEDSTAD	NORRØN GUD	BORDEKKE	AMME	GUTTENAVN	REDSKAP	GUTTE-NAV N
	O	O	T-BANE STASJON	D	U	K	
	S	NYDELIG	D	E	I	L	I
FUGL	L	I	N	E	R	L	E
DAG	O	N	S	D	I	ARTIKKEL	E
	SPILL	PÅ HESTEN	S	J	A	K	R
SMILE	FUGL		L	E	Ø	G	K
NAV N	O	L	E	TRE	O	R	L
KNUST KORN	M	E	L	HELVINGE	K	O	D

Vi gratulerer ØVV med 5-års jubileet

ISLE OF MAN Int. Shop division Manglerud Senter Vårnyhetene er kommet!		Manglerud Blomster Manglerud senter 22 26 15 54	Øyvind Mæland
Miniature 0-16 år Manglerud senter 22 27 00 54	Porselen og Hobby Manglerud senter 22 26 64 04	RAMM ANNE INNRAMMING Ekebergvn. 193 B 1162 Oslo Tlf. 22 74 26 88	
 Oppsal Senter Tlf. 22 26 32 94 Manglerud Senter Tlf. 22 27 67 80		Finn Reinert Gulbrandsen	
Unnis Helsekost Manglerud senter 22 27 07 99	Gardinhuset Manglerud Manglerud senter 22 26 18 94		 MATSENTER Østensjøveien 74
 Service Østensjø Låvevn. 70 Tlf. 22 26 33 35		 Frisørteam Jernbanevn. 1, 0667 Oslo Tlf. 22 26 35 34 Velkommen til oss! Man-Fredag 8-19 Lørdag 8-15	
Oppsal Apotek Haakon Tveters vei 94 0686 Oslo Tlf.: 22 26 11 97		Bøler Apotek Bølerlia 4 0691 Oslo Tlf. 22 26 44 95	
 CENTRA-mat a/s Manglerud Senter 22 26 53 96		Du betalte på medlemsmøtet i november. Vennligst kontakt redaksjonen. Navnet er kommet bort	Manglerud Sol og Video 22 27 00 40
Pål E.W. Apall Kiropraktor Haakon Tvetersv. 8 0682 Oslo Tlf. 22 26 35 29		Roger Hagen A/S Rørlegger - Elektriker Østensjøvn. 60 22 26 36 81	

Vi gratulerer ØVV med 5-års jubileet

Bøler Frukt og Blomster Bølerlia 3 Tlf. 22 27 69 54		LAMBERTSETER FOTO Tlf.: 22 28 05 03 Lambertseter Senter		YNGVIL FORLAG ALMANAKKER, KALENDERE OG TIDSPPLANLEGGERE POSTADRESSE: Postboks 769 Sentrum 0106 Oslo KONTORADRESSE: Stortorvet 3 Oslo 1 TELEFON: Rich Andvord A/S 22 72 64 00 TELEFAX: Rich Andvord A/S 22 33 20 67	
Østre Aker Natur og Ungdom 22 36 00 46					
Lambertseter Blomster Lambertseter sentrum Tlf.: 22 28 10 75		DOMUS Lambertseter Tlf. 22 28 08 75		Schrøders Foto a.s. Ekebergvn. 235 1162 Oslo Tlf. 22 74 70 75 Fax 22 74 65 12	
					
Bøler Brillesenter & Ur A/S Bøler Senter Tlf. 22 26 22 68 Medlem av Norges Optikerforbund					
 STATOIL Service Bøler Bølerlia 1 0691 Oslo Tlf. 22 26 32 32		Isabels Helsekost Lambertseter Senter Nord Tlf. 22 29 04 36		NARVESEN Lambertseter sentrum TIPPING, RIKSTOTO Stort utvalg i LESESTOFF, MUSIKK, KIOSKVARER	
				Lambertseter Kro Langbølgen 3 (Lambertseter sentrum) 1150 Oslo, tlf. 22 28 03 22	
 telekonsulent ODD NEPLJEN a.s. Tlf. 22 27 03 40 Fax 22 27 01 26		Björg og Roger Hagen Tormod og Bjørnar		Deichmanske bibliotek Oppsal senter Tlf. 22 27 72 10 Lambertseter senter Tlf. 22 29 63 00 Bøler senter (Søndagsåpent) Tlf. 22 26 23 50	
BYDELSAVISA Oslo-ØST - din egen lokalavis Tlf.: 22 67 27 90 - Fax: 22 67 27 40					

Natur og Ungdom

**Natur og Ungdom graver dypere, klatrer høyere,
svømmer lengre, synger renere og tenker
klarere enn folk flest.**

Dette var kanskje en liten overdrivelse, men det gjør ingenting når hensikten bare er å fange oppmerksomheten din.

Og det er ingen overdrivelse å si at Natur og Ungdom er enestående. Vi er ungdomsorganisasjonen til Naturvernforbundet, men jobber selvstendig. Vår styrke er at vi har over 140 lokallag over hele landet der ungdom opp til 25 år kan drive aktiv miljøkamp.

"Natur og Ungdom har som formål å arbeide for framsynt disponering av, vern om og en jevnere fordeling av verdens naturressurser gjennom opinionsskapende og aktiviserende arbeid blant ungdom." - dette er §1 i formålsparagrafen vår, og arbeidet vårt er svært mangfoldig: vi skriver brev, står på stand, arrangerer seminarer og studiesirkler, snekrer kompostbinger, går

på tur, bor i snøhuler, maler sykkelveier, driver lobbyvirksomhet, informerer, går i tog, lager gateteater og lenker oss hvis det er nødvendig.

NU jobber **mot** oljefyring, leteboring i Barentshavet, EØS, norsk medlemsskap i EF, giftlager på Hjerkin, unødvendig veiutbygging og bilbaserte kjøpesentre, og **for** kildesortering, vern av kultur- og naturlandskap, sykkelveier, kollektivtrafikk, ENØK og alternative energikilder, økologisk drevet landbruk, desentralisert matproduksjon, regnskogen, ozonlaget og kystfiskere. Blant annet.

Vil du støtte oss? Eller vite mer? Alle under 25 kan bli medlem av Natur og Ungdom, alle over kan bli støttemedlem. Ring eller skriv til oss, Torggt. 34, 0183 Oslo, tlf. 22 36 42 18.

Konkurranse for voksne

Tegn en logo for stiftelsen Østensjøvannets Kulturfond.

Bruk sort tusj e.l. på hvit bakgrunn.

De 3 beste forslagene får en premie fra ØVV.

Løsning voksenkryss nr. 5

Vinnere av voksenkrysset
med premie:

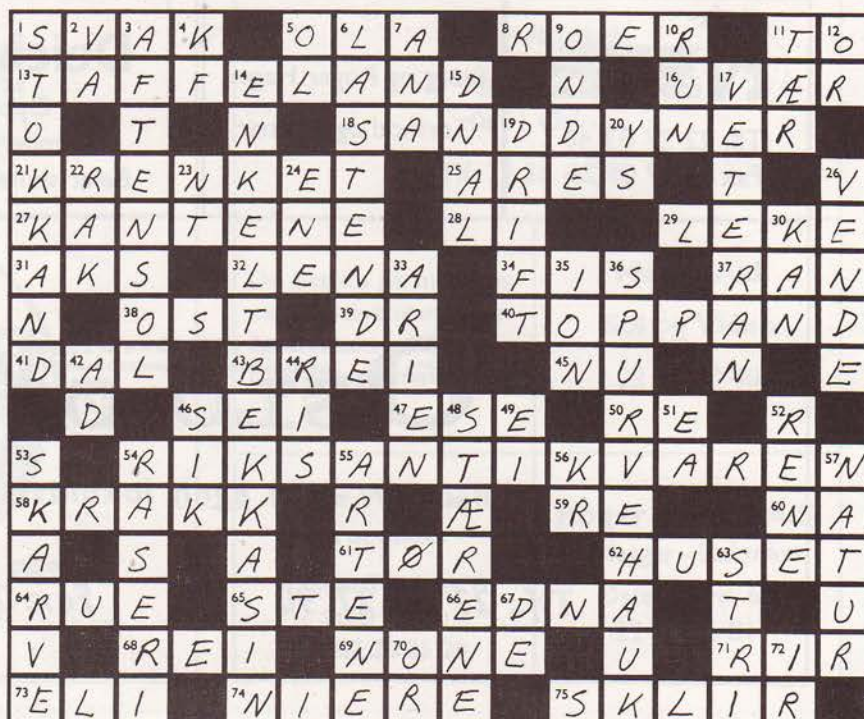
ØVV Luftfoto innrammet:
Svanhild Herrebrøden

ØVV T-skjorte:
Unni Handeland

2 sett med ØVV postkort:
Øystein Tullerud

Vinner av ØVV's vervekonkurranse

Sissel Danielsen, Oslo 6.

AKTIVITETER

Våren og sommeren 1993

Onsdag 31. mars 1993 - Jubileumsmøte - Skøyenåsen skoles aula - 18.30

Viggo Ree og Knut Skram blir med på å feire foreningens 5-års jubileum!

Viggo Ree er Norges eneste internasjonalt kjente dyretegner. Den dyktige feltbiologen, naturvernforkjemperen og fagdommer i "Kvitt eller dobbelt" skal vise lysbilder og kåsere om sitt og andres arbeid for å dokumentere verdens dyreliv i strek og farge.

Siden det er Grieg-år vil vår egen internasjonalt anerkjente operastjerne Knut Skram synge Griegsanger for oss.

Onsdag 26. mai kl 18.30 - Fugletur med Norsk Ornitologisk Forening

Fremmøte ved brua i sydenden av vannet. Alle velkommen! Husk kikkert!

Søndag 6. juni kl 19.00 - Fotosafari ved Østensjøvannet. Oppmøte ved brua

Ståle Dahlberg tar medlemmene og andre interesserte med på fotosafari ved vannet. Han vil gi råd og tips til de som ønsker veiledning i bruk av kamera og optimering av motiver. Husk å ta med mye film og helst et fotostativ! Ståle blir ved vannet til skumringen er over.

Søndag 13. juni fra ca. kl 13.00 - Østensjødagen - gårdstunet på Østensjø Søndre

Vi møtes igjen til koselig samvær på Østensjø gård. Det blir sang og dans, stands, dyr, kaker, is, kaffe og masse hygge. Mange forskjellige omvisninger på Østensjø gård og rundt Østensjøvannet. Følg med i dagspressen (Aftenposten, Bydelsavisa Oslo Øst, Arbeiderbladet Nordstrand Østre Aker Blad, m.fl.).

Mandag 15. juni kl 18.00 - Vi vandrer på oldtidsveien

Fremmøte på Nordre Skøyen hovedgård. Vi følger denne gamle veitraseen til Eterfabrikken ved Østensjøvannet under kyndig veiledning av Reidar Fønnebø (med forbehold). Fønnebø er en av landets fremste eksperter på gamle veier. Han gikk opp veien fra Nordre skøyen gjennom Østmarka til Enebakk.

Tirsdag 21. september kl 19.00 på Skullerudstua

Premieutdeling i forbindelse med årets fotokonkurranse

Vinnerne av fotokonkurransen vil motta sine premier. Bildene blir vist. Det blir et kåseri om fotografering.

Styret ønsker alle en god vår og sommer og vel møtt til alle våre aktiviteter!

Følgende artikler fås kjøpt fra foreningen:

Luftfotografi av Østensjøvannet

Medlemmer kr 150,-
Ikke-medlemmer kr 200,-

Postkort

kr 5,-

Almanakk

kr 30,-

Sothøna

kr 30,-

T-skjorter

Medlemmer kr 60,-
Ikke-medlemmer kr 75,-

**Luftfotografi og postkort selges
også på Abildsø postkontor.**

Send postgiro med bestilling og mottakers navn og adresse, så vil vi sende artiklene i posten. Foreningens postgiro kontonummer er 0801.273.1826.

ÅRSBERETNING 1992

ØSTENSJØVANNETS VENNER

A. FORENINGEN

1. Styret

- har fra 12. februar 1992 bestått av:

Leder:	Erik Damsgaard
Nestleder:	Finn A. Gulbrandsen
Sekretær:	Marianne Hansen Østbye
Kasserer:	Gerd Hansen
Styremedlemmer:	Kari Lønstad Øyvind Mæland
Varamedlemmer:	Selma M. Monsen Tor Jacobsen Guro Aandahl Ingvild Myklebust

Selma M. Monsen har fungert som styremedlem fra 3.11. da Øyvind Mæland har flyttet fra byen.

Valgkomiteén har bestått av Inger Kristensen, Sverre Stubberud og Eirik Wærner.

Statsautoriserte revisorer er Price Waterhouse A/S v/Anders Eng.

2. Styremøter m.m.

Det har vært holdt 11 styremøter og 4 arbeidsutvalgsmøter. Arbeidsutvalget har holdt telefonisk kontakt når dette har vært nødvendig.

3. Medlemmer

Foreningen hadde ved årets utgang 1577 hovedmedlemmer. Inkludert husstandsmedlemmer og foreninger/firma har ØVV 2446 medlemmer.

4. Medlemsmøter

Det er holdt 5 medlemsmøter i 1992.

12.2. Årsmøte med påfølgende lysbildekåseri v/Erik Damsgaard. Ca. 70 fremmøtte.

11.3. "Norge på langs" - lysbildekåseri v/Trond Strømdahl. 17 fremmøtte.

29.4. "Østensjøvannet som innsjøbiotop" v/prof. Jan Økland og Erlend Spikkerud. 45 fremmøtte.

16.9. Premieutdeling i ØVVs fotokonkurranse "Fokuser på norsk natur - 1992". Naturfotograf Øystein Søby viste bilder fra norsk natur. Ca. 60 frammmøtte.

17.11. "Abildsø gårds historie" v/Reidar Brevik. ØVVs fotoutstilling "Fra gamle dager". 143 (!) frammmøtte.

Takk til alle som har deltatt på medlemsmøtene. En spesiell takk til foredragsholderne!

5. Aktiviteter

2./3.5. Slåttengaksjonen. Vi var litt for tidlig ute til å få tatt skuddene på rett tidspunkt.

20.5. Norsk Ornitologisk Forening (NOF) inviterte til fugletur rundt Østensjøvannet. Morten Bergan ledet turen - 60 deltagere.

24.5. Vårvandring i Østensjøvannets storstue. Vandring rundt Bogerudmyra med informasjon om historikk, dyre- og planteliv. 11 deltagere.

11.6. Kveldsvandring ved Østensjøvannet. Hagen på Abildsø og gravhaugene i Eikelunden ble besøkt.

10.10. NOF inviterte til høsttur rundt Østensjøvannet. Knut Eie ledet turen. 12 deltagere.

6. Turer

ØVV og NOF, Oslo og Akershus arrangerte turer til:

- Hornborgasjøen 10.-12. april. 50 deltagere fikk se bl.a. den berømte tranedansen i tillegg til en rekke andre fuglearter. Turen gikk også innom fuglesjøene Tåker'n og Østen.

- Falsterbo 25.-26. september der ca. 30 deltagere fikk se deler av høstens rovfugltrekk.

7. Østensjøvannets arvinger

ØVVs barne- og ungdomsgruppe

Arvingene har vandret rundt Østensjøvannet hver onsdag fra april til juni. Bjørn Jacobsen og Finn A. Gulbrandsen har ledet barna.

8. "Sothøna" - medlemsbad for ØVV

Foreningen ga i 1992 ut "Sothøna" nr. 4 og 5. ØVV får mye ros for medlemsbladet. Det har blitt holdt 11 redaksjonsmøter pluss diverse arbeidsmøter. Alle medlemmer får "Sothøna" gratis tilsendt. Bladet er således et viktig bindeledd mellom styret og medlemmene. Overskytende blader blir solgt i Østensjøbyen og brukt som informasjon til byråkrater, politikere og andre.

Mange takk til våre annonsører og artikkelforfatterne som har gjort det mulig å utgi bladet.

9. Medlemsservice

"Sothøna" er gratis for foreningens medlemmer, og det gis medlemsrabatt på ØVVs T-skjorte og luftfoto av Østensjøvannet.

En stor takk til Hanne Blesvik og postgruppa for kjempeinnsatsen ved utsendelse av post til medlemmene. Det er over 1500 medlemmer som mottar brev og Sothøna hver gang.

B. UTADRETTET VIRKSOMHET

1. Fotokonkurranse

Foreningen arrangerte en stor fotokonkurranse - "Fokuser på norsk natur 1992". Juryen besto av fotograf Annette Stai, fotograf Gunnar Strøm (Cannor A/S) og naturfotograf Erik Damsgaard (ØVV). Hele 160 bilder ble sendt inn. De premierte bildene ble:

1. "En gang da" - Nils Henrik Huset fra Totens Dannede Motivjegere (TDM)
2. "Lavskrike" - Bård Næss
3. "Vann og lys" - Jørn Areklett Omre
4. "Aftenbad" - Magne Brekka
5. "Foss-Motlys" - Jørn Areklett Omre
6. "Fra fjellheimen" - Nils Henrik Huset fra TDM

Takk til deltagerne og en spesiell takk til jurymedlemmene. ØVV takker også Cannor A/S (Cannon), Ekløw Scandinavia (Fuji-film) og Sandnes Optik (Swarovski kikkerter) for de flotte premiene.

2. Nordisk Forbund for Kulturlandskaps årsmøte m.m.

a. Byminner

I anledning ovennevnte årsmøte utga Oslo Bymuseum et spesialnummer av "Byminner" med tittel "Akersbygdene - Oslos glemte kulturlandskap". Kulturlandskapet rundt Østensjøvannet ble presentert med en stor artikkel som ØVV sto for.

b. "Nordiska Förbundet"s Østensjøeskursjon

ØVV bidro med lysbildekåseri om Østensjøvannet for "Nordiska Förbundet". Under ØVV's ledelse besøkte årsmøtedeltagerne Østensjøområdet hvor de bl.a. studerte gårdene på Østensjø og Abildsø.

c. Østensjødagen

Samtidig med "Nordiska Förbundet"s ekskursjon arrangerte foreningen Østensjødagen. Våre nordiske gjester og publikum fikk se gammeldans ved BULs leikarring. Bjørn M. Elgstøen, Teodor Janson og Erik Damsgaard underholdt med sang og musikk. Lindeberg 4-H stilte med husdyr på vassenga. Barna fikk kjøre med hest og vogn.

Verdens naturfond, Norges naturvernforbund, 4-H og ØVV hadde informasjonsstand. Det ble solgt kaffe, kaker m.m. NOF hadde fugleomvisning, venneforeningen arrangerte natursti og historisk omvisning.

Takk til alle som gjorde Østensjødagen mulig. En stor og varm takk til Anne-Margrethe Møkleby som lot oss feire dagen på Søndre Østensjø tun.

3. "Minna Wetlesen-dagen"/stands

Også i år markerte ØVV dagen for grunnleggelsen av Minna Wetlesens husmorskole på Abildsø gård. (Grunnlagt 17. mars 1865).

4. Møtevirkosomhet - Offentlige etater

ØVV har vært i møter med Byantikvaren, Bymuseet, Byrådet, Bøler bydel, Fylkesmannen, Miljøetaten, Miljøverndepartementet, Manglerud bydel, Riksantikvaren og Østensjø bydel, m.fl. - i alt 24 møter.

5. Møtevirkosomhet - Næringsliv/lokalmiljø

Foreningen har vært i møter med Aftenposten, Akershus 4-H, Cannor, Clean Air Games/Lambertseter IF, Fuji, GCS, Lindeberg 4-H, OBOS, Narvesen, Norges Bondelag, NRK, Selvaagbygg A/S, Verdens Naturfond, Yngvill Forlag og Østensjøvannets kulturfond, m.fl. - i alt 40 møter.

6. Informasjon

Foreningen har stått bak 12 avisinnlegg samt arbeidet for å få inn to større oppslag om Østensjøvannet i pressen. Østensjøvannet har vært nevnt minst 36 ganger i forskjellige oppslag i pressen.

Forøvrig er det gitt informasjon gjennom intervjuer i Acem Radio, Radio 1, Radio OK, Radio Tango, Radio Ung, NB-Radio og Østlandssendingen, samt i foreningens medlemsblad - "Sothøna".

ØVV har hatt 4 stands - 1 på Bogerud, 2 på Manglerud og 1 på Oppsal.

7. Representasjon og seminardeltagelse

Foreningen har vært representert/deltatt i:

- Clean Air Games, arrangementskomiteén
- "Skjøtelsplangruppa for Østensjøvannet"
- Østensjøvannets kulturfond
- Seminar om kulturlandskap 28. mai i regi av Nordiska Förbundet för kulturlandskap
- Vann- og avløpsetatens store Østensjøseminar 24. september

ØVV tok initiativet til et seminar om gåsebestanden i Oslo, som ble arrangert 2. desember i Miljøetatens lokaler. Fylkesmannen, NOF avd. Oslo og Akershus, Miljøkonsulenten i Oslo Kommune, Miljøetaten, Naturvernforbundet i Oslo & Akershus, Park- og idrettsvesenet, Universitetet i Oslo - Biologisk institutt og Viltkonsulenten var invitert til seminaret.

8. Lysbildekåserier, ekskursjoner, befaringer m.m.

Det er holdt lysbildekåserier i flere foreninger

- ØVV har arrangert omvisning for klasse 4B fra Raufoss skole og 4B fra Mortensrud skole
- deltatt i etterutdanningskurs for lærere i Akershus
- deltatt på befaring med NRK i forbindelse med sommerkonserten i Holmenkollen (da den fugleinteresserte dirigenten Werden Henley besøkte Østensjøvannet).
- deltatt i Senterpartiets "grønne frokost" der partiet markerte sin motstand mot utbygging av Gaustadjordene, jordene ved Østensjøvannet og mot riving av Vestbanen.

9. Almanakken 1993

ØVV har også i 1992 solgt almanakker. Opplaget var 2.000 eksemplarer.

10. Østensjøaksjonen

Det ble arrangert ringerunde til ØVVs medlemmer i Ekeberghuset for å skaffe bøssebærere. Foreningen har administrert Østensjøaksjonen for Østensjøvannets kulturfond.

Aksjonsdager:

7. april: Manglerud og Lambertseter

8. april: Bøler og Østensjø

C. DIVERSE

1. Utarbeidelse av planer for Østensjøområdet

Foreningen har samarbeidet med arkitekt Stein Høglund for å lage en presentasjon av hvordan området kan se ut i fremtiden. Dette skjer i nært samarbeid med Østensjøvannets Kulturfond.

2. Fugletaksering

NOF og ØVV har taksert fuglelivet ved Østensjøvannet. Venneforeningen har tatt et større ansvar for å få tellingene vel i havn. 109 arter ble observert ved vannet i 1992.

3. Planteregistrering

Foreningen har henvendt seg til Norsk Botanisk Forening med håp om at NBF kan foreta en totalregistrering av plantearter i skjøtelsplanområdet m.m. i 1993.

4. Natur- og kultursti

Det er søkt Direktoratet for naturforvaltning om kr. 15.000 og Manglerud bydel om kr. 4.000 for å kunne lage en kultur- og natursti ved Østensjøvannet.

5. Clean Air Games

ØVV laget bestemannspremie og diplomer til stevnet I tillegg hadde foreningen stand på selve arrangementet. Foreningen deltok med eget lag i sponsorstafetten.

D. PRISER

Foreningen ble i 1992 tildelt følgende priser:

- Venstres miljøvernpris (sammen med Frognerparkens Venner)
- Nordisk Forbund for Kulturlandskaps hederspris 1992
- Bryn Lions jubileumspris - kr. 50.000 sammen med 6 andre organisasjoner i nærmiljøet.

Finsefondet. Søknad til Finsefondet ble utarbeidet i mars. ØVV nådde dessverre ikke opp til denne prisutdelingen.

E. VIKTIGE BEGIVENHETER

1. I 1. juni ble Abildsø gård midlertidig fredet av Riksantikvaren. Fredningssak pågår.

2. I statsråd den 2. oktober ble selve Østensjøvannet og våtmarksområdene vedtatt vernet som naturreservat.

Rådyret (*capreolus capreolus*)

Østensjøvannet forbindes vel av folk flest aller mest med fugler, og det er jo ikke uten grunn. Men det bor også pattedyr rundt Østensjøvannet, og det vakreste av dem er kanskje rådyret.

Rådyr og kulturlandskap er uløselig knyttet til hverandre, og ved Bogerudmyra og i områdene nord for vannet bor det mange av dem. Slik har det slett ikke vært alltid. Rådyret er faktisk et ganske nytt innslag i norsk fauna. Rundt 1900 fantes det en liten bestand i Østfold, og derfra har dyra spredt seg norover og vestover. I 1934 så skogsjef Ove Lange hos Løvenskiold-Vækerø det første rådyret i Nordmarka, og såfremt ingen dyr svømte over Drøbaksundet, må det ha vært rådyr i Østmarka før de kom til Nordmarka. I dag er det rådyr så godt som i hele Norge, med tettest bestand sør for Norland og sprette streifindivider nord til Finnmark.

Rådyr trives best i åpne landskap der tilgangen på mat er stor, og de kan gjemme seg i busker og kratt. Derfor er kulturlandskap ideelt for dem. Men ellers er ikke forholdene i Norge helt ideelle for disse relativt spinkle og skjøre dyra. Vinteren slik den var inntil for noen år siden, med store snømengder og streng kulde er den største trusselen mot rådyrbestanden. Ved streng kulde kan rådyr rett og slett fyse i hjel. Rådyras kløver er ikke tilpasset snøen slik f.eks. reinens er det (reinen kan spre ut kløvene som "truger" og derfor gå på dyp snø uten å synke gjennom). Ved store snømengder får derfor færdyra problemer med å bevege seg. Skare er også et problem fordi de trækker igjennom og kan skjære seg opp på de skarpe kantene. Slik blir rådyras evne til å komme seg unna rovdyr kraftig svekket. "Rovdyr?" sider du kanskje, dem er det jo ikke så mange igjen av. I hvert fall ikke i Østmarka. Men da glemmer du menneskets beste venn, lille passopp som mistrives sterkt i bånd og dessuten er verdens snilleste. Hunder er også rovdyr med alle instinkter i behold, og løshunder utgjør en stor trussel mot rådyra. Hvert år blir flere rådyr drept av løshunder i Oslomarka. Så hundeeier: Hus båndtvangen fra 1. april til 20. august, og at du må ha hunden din under "forsvarlig kontroll" resten av året.

Matmangel er også et problem under snørike vintre. Derfor er det ganske vanlig med foringstasjoner of rrådyr. Det er viktig at disse "matstasjonene" ikke plasseres for nært veier og boligområder, steder som kan være farlige for ville dyr. Rådyr venner seg fort til mennesker og vil lett kunne forville seg ut til områder der de utsetter seg for fare.

Ganske ofte vil man kunne finne rådyrkalver som er "forlatt" av mora si. Ikke rør dem! Mora er i nærheten. Hun prøver bare å narre fiender så de ikke skal finne kalven hennes, og hun kommer snart tilbake. Burstida

til rådyr er i juli-august, og den som har overvært en parringsseanse vil kunne skrive under på at det kan være ganske brutalt. Bukken nærmest voldtar råa. Man kan ofte finne en nedtrampa ring i myrmose; den er lagt ved at råa løper rundt i ring mens hannen løper etter. Drektighetstida til rådyr er lang, ca. 280 døgn. Kalven kommer ikke før i april-juni. Men så begynner heller ikke fosteret å vokse før i 1. halvdel av desember.

Rådyrbestanden i Oslomarka er i dag voldsomt stor. De siste åras snøfattige vintre har vært svært gunstige for rådyra. Viltneemnda opplyser at de har observert rår med opptil 4 kalver som har levd opp, og det er mange! Det vanlig er to kalver, selv trillinger er sjeldne. Hvis det nå kommer en kraftig snøvinter, regner man med at nesten halvparten av bestanden vil stryke med. Disse rådyra har jo knapt opplevd snø og vet ikke hvordan de skal o verleve med den.

Til sist: Husk at det i henhold til viltloven bare er viltneemnda som har lov til å ta seg av ville dyr. Skulle du oppleve at et rådyr har forvillet seg inn i trafikkerte områder, boligstrøk e.l. og ikke kommer seg ut, må du sørge for at minst mulig forstyrrer dyret, og ringe til po.itiet eller viltneemnda. Dersom ukyndige mennesker prøver å få tak i dyret vil det bli så skremt at det enten skader seg fysisk eller kan dø av stress.

Guro Aandahl

Visste du at:

- 108 fuglearter ble observert ved Østensjøvannet i 1992.
- det er nå observert totalt 196 fuglearter rundt vannet.
- dvergdykker, horndykker, kortnebbgås, snadderand, knekkand, taffeland, skjeand og myrsanger var av de mest sjeldne arter som ble observert.
- bjørkefink og rødstrupe er observert på vinteren (1993).
- fra 1.1. til 6.3.1993 er det observert 33 fuglearter ved Østensjøvannet.

Ti steinøkser. Fra steinalderen ved Østensjøvannet.

Einar Østmo, amenuensis ved Universitetets Oldsaksamling

Når vi går langs Østensjøvannet og gleder oss over naturen og det rike fuglelivet, kan vi lettere enn de fleste andre steder i Oslo tenke oss tilbake til en tid da nettopp fugl og fisk, og skogens og sjøens dyr, var grunnlaget for folks liv, slik det var i eldre steinalder for over seks tusen år siden. Både ved Østensjøvannet og ellers er nettopp landskapet selv en av de beste kilder vi har når vi skal forsøke oss på å forklare hvordan livet levdes for så lang tid siden, i det vi også kunne kalle fangststeinalderen. Allikevel er det de konkrete minner steinalderens mennesker har etterlatt seg, i form av det vi ganske prosaisk kaller oldfunn, som gir oss en bekreftelse på at det virkelig fantes folk her for så lang tid siden.

Nå kan oldfunn være så mangt; det kan være boplasser med rester av hus, ildsteder og avfall etter fremstilling av våpen, smykker og redskaper, det kan være graver med alt det gods de døde fikk med for å klare seg i det hinsidige, det kan være ting som er lagt ned i jorden som ofre til tilværelsens usynlige makter. Mange av de saker vi har bevart fra steinalderen er allikevel funnet uten at vi kjenner så godt til de sammenhengene de lå i, uten at vi kan si så sikkert hva som førte til at de ble liggende i jorden. Det er det vi med et annet prosaisk ord kaller "løsfunn". Løsfunn er ting som er blitt funnet mer eller mindre tilfeldig av folk som har hatt øynene med seg når de har arbeidet i jorden. De funnene vi har fra Østensjøområdet steinalder er nettopp slike løsfunn. Det er uten unntagelse økser av stein det dreier seg om.

Øksene er av mange ulike former eller typer. Noen av dem ligner vel så noenlunde økser slik vi kjenner dem i vår tid, og viser på den måten at folkalt i steinalderen fant frem til en effektiv redskapsform for å dekke det behov for et tungt og skarpt verktøy til hugst og annet som økser alltid har vært brukt til. Andre har en form som kanskje kan virke noe mer fremmedartet for oss, og viser at forskjeller i materiale kan føre til at formene blir ulike, men kanskje også at behovene ikke alltid har vært akkurat de samme. Enkelte økser har kanskje vært brukt til annet enn det vi først og fremst ville tenke på nå for tiden; noen økser kan for eksempel ha vært våpen, og noen har kanskje først og fremst vært til seremonielt bruk.

C. 2221 Trinnox av bergart fra eldre steinalder, ca. 6-4000 f. Kr. fra Lambertseter.

Nå er de steinøkse vi har fra Østensjøområdet alle av typer som vi vel må regne med først og fremst har vært arbeidsredskaper. Allikevel er de av forskjellige former, former som vi kjenner godt igjen fra funn andre steder i Norge og Norden for øvrig. Fra andre nordiske funn og funnsammenhenger vet vi også at disse forskjellige typene er fra ulike perioder i steinalderen, og slik kan vi med stor sikkerhet også si noe om hvilken tid øksene ved Østensjøvannet er fra.

De funn det er snakk om her, er disse (numrene er funnenes nummer i Universitetets Oldsaksamlings katalog; C'en er en gammel forkortelse for Christiania):

Eldre steinalder, ca. 6-4000 f. Kr.

- C. 2221 Trinnox av bergart fra Lambertseter
- C. 14522 Trinnox (buttnakket steinoks) fra Manglerud
- C. 1529 Trinnox (steinoks uten hull) fra Østensjø
- C. 23022 Trinnox (buttnakket steinoks) fra Østensjø

Disse fire øksene har alle vært i bruk i eldre steinalder, i den rene fangststeinalderen. Hvor boplassene fra den tiden ved Østensjøvannet lå, vet vi ikke, men så langt fra der øksene er funnet, er det neppe. Derfor skulle vi gjerne ha visst mer nøyaktig hvor funnstedene er, for det er opplysninger som ikke er bevart nå. Erfaring fra andre steder tilsier at boplassene har ligget nær vannet, og da passer det jo godt at det om den siste av de fire øksene heter at den ble funnet "omkring 1860 ved pløining nede ved Østensjøvannet".

Akkurat hva slike økser ble brukt til i eldre steinalder, vet vi vel ikke så nøye. For folk som holdt til i den svære og tette skogen som utvilsomt fantes den gang, kunne en oks nok være nyttig til litt av hvert. Øksene må nok under alle omstendigheter ha vært oppfattet som verdifulle - også fordi det var lagt ned mye arbeid i å lage dem. Når de så til slutt ble lagt i jorden, var det sikkert nettopp fordi de var så verdifulle - de øksene vi finner, stammer trolig fra graver og ofringer.

Man kan undre seg over hvor og hvordan slike økser ble laget. Dette er noe som ennå er lite studert her på Østlandet, men andre steder i landet kjenner vi til at det

har vært flere steinbrudd som har vært en slags sentra for fremstilling og distribusjon av økser. Slik kan vi vel tenke oss at det har vært på Østlandet også.

Yngre steinalder, eldre fase, ca. 4000-2500 f. Kr.

- C. 12030 Tynnakket steinøks fra Lambertseter
- C. 23895 Tynnakket flintøks fra Åsli u. Ryen
- C. 1552 Tykknakket flintøks fra Østensjø

Disse øksene stammer alle fra den eldre og midtre delen av yngre steinalder, de to første fra ca. 4000-3000 f.Kr., den siste noe yngre, fra ca. 2500 f. Kr. i runde tall. Det var en tid som var vitne til en av de mest avgjørende begivenheter i landets historie, nemlig innføringen av jordbruket. Kunnskapene om jordbruket kom til oss sydfra, og stammet opprinnelig fra Midt-Østen. Jordbrukets årsrytme, matproduksjonen og den nødvendige bofastheten skapte grunnlag for en helt ny tilværelse. I landskapene omkring Oslofjorden holdt de første bøndene i Norge til, og vi kan godt tenke oss at enkelte solvendte jorder i liene omkring Østensjøvannet også ble tatt i bruk tidlig, skjønt morenebankene ved Disen kanskje var av de aller første jordbruksbosetningene i Osloområdet. Det er ellers i og for seg karakteristisk at det om den ene av våre økser, den fra Åsli, heter at den ble funnet "nokså høit oppe. Øksen satt fast i harven og lå i lere". Det er med på å vise at bosetningen nå ikke lenger var så sterkt knyttet til vannet som den hadde vært i eldre steinalder, men mer til jorden lenger oppe i bakkene.

Kontakten mellom jordbrukerne og Syd-Skandinavia viser seg i at to av øksene er av flint. De er sikkert fremstilt i Danmark eller Syd-Sverige, hvor flint naturlig forekommer rikelig i krittavsetningene. I Norge forekommer slike økser såpass tallrikt at vi må tenke oss at det fantes temmelig faste forbindelser til Syd-Skandinavia, men om kontakten var direkte eller gikk gjennom flere mellomledd, vet vi ikke.

Yngre steinalder, yngre fase, ca. 2500-1800 f. Kr.

- C. 20473 Enkel skafthulløks (steinøks med hull) fra Ryen
- C. 23023 Halv skafthulløks fra Østensjø (eggfragment)
- C. 27962 Eggfragment av enkel skafthulløks fra Manglerud
- C. 32848 Enkel skafthulløks av lys grå bergart. F. v. Skadsdammen, Østensjøvannet.

Disse øksene er fra den siste delen av yngre steinalder, eller de kan også være fra begynnelsen av bronsealderen, inntil et par hundre år senere. I all sin prunkløshet tilhører de den mest tallrike gruppe funn vi i det hele tatt har fra steinalderen. Tunge arbeidsøkser har nok de fleste av disse øksene vært, og de stammer fra en tid da jordbruket for alvor ble spredt ut til flatbygder, dalstrøk og rundt kysten til langt opp i Nord-Norge. En veldig nyridding av jord må ha foregått, og i dette arbeidet var

de solide skafthulløksene sikkert gode å ha. Mange av dem er skadet eller ødelagt også, slik som øksene fra Østensjø og Manglerud, og det er nettopp med på å vise at de må ha vært brukt til temmelig tungt arbeid.

De jordbruksbygdene som ble etablert den gang, dannet det eldste grunnlaget vi kjenner for jordbruksbosetningen i senere tid i Norge. Om noen av de gårdene som har eksistert i vårt strøk i nyere tid, kan sies å gå tilbake til så gamle bosetninger, er nok allikevel for usikkert til at vi tør å stole på det. Men det kan være morsomt å la tankene leke litt med mulighetene.

Vi har nå tatt for oss alle de funn som er kjent fra Østensjøvannets steinalder, ialt ti økser av stein. Vi kan spørre om hvorfor det nettopp er økser som er bevart, og ikke andre saker. Først må vi jo da tenke oss at det sikkert eksisterte en mengde ting som var laget av materialer som ikke har holdt seg til vår tid - tre, bein, skinn, gevir osv. Men dertil er det å si at øksene må ha vært noen av de aller vanligste bruksting i steinalderen. Øksen var nok et nærmest uunnværlig universalredskap, og vi må vel regne med at så å si alle hadde en øks. Da er det ikke så merkelig at det kan bli noen av dem i løpet av steinalderens mange tusen år. For den saks skyld kan man like gjerne undre seg over at vi ikke har funnet enda flere av dem - steinen forsvinner jo stort sett ikke i motsetning til bronse (som smeltes om) og jern (som rustet). Alle steinalderens steinøkser skulle derfor stort sett være bevart til i dag!

En viktig grunn til at det nettopp er de iøynefallende steinøksene vi har nå, er sikkert at det er dem folk har hatt lettest for å legge merke til i vår tid. Øksene er store, ofte vakre og iallfall av en særpreget form, så det er kanskje ikke så merkelig om folk legger bedre merke til slike ting enn andre steinsaker, som for det meste er mindre og ofte har en mindre iøynefallende form. Steinøksene er funnet i jorden - ikke av arkeologer, men av andre som har hatt øynene med seg, som vi sier. Om de fleste av sakene heter det ganske enkelt at de er funnet i jorden. Vi har tidligere sett et par eksempler på noe fyldigere funnopplysninger, som er med på å gjøre selve situasjonen mer levende for oss. Vi har noen flere slike opplysninger også. En interessant bemerkning gjelder den tynnakkete steinøkse fra Lambertseter (C. 12030), for den sies å være funnet "i myrjord". Mange funn fra hele Norden tyder på at det i hele yngre steinalder, men kanskje særlig i den eldste perioden, var en utbredt skikk å ofre økser og andre saker i myrer og vann. Funnomstendighetene for øksen fra Lambertseter kan bety at denne øksen nettopp har vært en del av et slikt offer. Hvem ofrene var til vet vi ikke, for det er lite vi vet om den tids guder og religion i det hele tatt. Det var jo mye man kunne ofre for - årsveksten, kvinnes fruktbarhet, hell i krig og kjærlighet og mye annet. Hvis funnet fra Lambertseter kan tolkes på denne måten, er det et viktig tegn på at tidens skikker også hadde slått rot her, og at øksene ikke bare var fremmedartede

importsaker. Det skulle i så fall tyde på at det fantes samfunn som drev jordbruk og hadde et kulturelt liv på noenlunde samme vis som i de strøk av Sør-Skandinavia hvor den kulturform blomstret som slike økser kom fra, i strøket omkring Østensjøvannet i tidlig yngre steinalder.

De andre øksene kan også, som sagt, godt tenkes å stamme fra lignende ofringer, eller kanskje fra graver. Det gjelder allikevel ikke like sikkert for de yngste øksene, de enkle skafthulløksene. Det ser som sagt ut til at de først og fremst var arbeidsredskaper, og ikke hadde den samme statusverdien som steinøksene før hadde hatt. Bronsen var på vei inn i folks tilværelse, og trakk nok til seg det meste av denslags oppmerksomhet. Derfor kan det kanskje tenkes at de yngste steinøksene mer skal oppfattes som avfall, ødelagte økser som ble kastet når de ikke kunne brukes lenger. En slik oppfatning støttes jo også av det forhold at nettopp disse øksene er mer skadd og ødelagt enn de eldre er.

Det er liten grunn til å tro at alle funn fra Østensjøvannets steinalder er gjort. Tvert imot må vi tenke oss at de fleste fremdeles ligger i jorden og holder på sine hemmeligheter. Det kan være all grunn til å være på utkikk etter funn - enten det er flere steinøkser, eller kanskje småting av flint eller annen stein. Ethvert slikt funn vil være et unikt bidrag til våre kunnskaper om livet blant våre fjerneste forfedre og -mødre. Oldsaksamlingen på Historisk Museum er det rette sted å henvende seg dersom man finner noe slikt, og der setter vi stor pris på å få besøk av alle som har bidrag å komme med til dette vårt eldste "Riksarkiv"!

Litteratur:

Mikkelsen, Egil 1973: Oslodalen fra fangstsamfunn til industrisamfunn. *Oslodalen fra fangstsamfunn til industrisamfunn* (utstillingskatalog, utg. av studentene ved Universitetets Oldsaksamling). (Oslo).

Foto: Universitetets Oldsaksamling

Fortsettelse fra side 5, Medspillere på ØVV-laget

-Vi har vunnet stor erfaring i å arbeide overfor politikere og byråkrati, og det krever betydelig tålmodighet. Vi har lyktes i å vinne fram med saklige argumenter og kompetanse, og har med slike midler bidratt til å legge mange premisser for den videre behandlingen av saken. Vi har tidvis hatt ressurssterke motparter, noe som har krevd store ressurser av oss sjøl. Men det viser seg at det ikke bare er myndigheter og utbyggere som må passes på. Vi har store oppgaver når det gjelder å styrke innsikt, bevissthet og omtanke for hva vernesaken egentlig krever og går ut på, også i den lokalbefolkning som utvilsomt støtter grunntankene til foreningen. Det er altfor mye ubetenksom og kunnskapsløs atferd langs og i nærheten av vannet, enten det gjelder mopedkjøring, ulovlig fisking eller hunder uten bånd, sier Erik Damsgaard. Verken han eller andre i ØVV har noen illusjoner om at andre enn de sjøl også i framtida vil måtte ta seg av den folkeopplysning som det aldri blir nok av i spørsmål som disse.

DIAS PÅ TIMEN!

135 og 120 format. Ved postforsendelse returneres fremkalt film samme dag.

Ny FUJICHROME RD

Forbedret skarphet, fargemettnings og finere korn.

10 stk Fujichrome RD 135/36	kr 425,-
10 stk fremkallingsposer	kr 300,-

Prøvetilbud:

2 stk Fujichrome RD	kr 99,-
---------------------	---------

Prisen inkluderer fremkalling hos oss.
Fremkallingsposer vedlegges.
Kunn ett prøvetilbud pr. kunde.

**Ring, skriv, fax
eller kom innom!**

Kirkevn. 56, 0368 Oslo
Tlf.: 22 60 41 32 Fax: 22 46 86 71
Vi har også filial i Paleet på Karl Johan!

Men klage? Det gjør de ikke i Østensjøvannets Venner. Dertil er det for mange andre viktigere gjøremål.

ALF SKJESETH

PS. Kari Lønstad, Liv Taranrød og Eirik Wærner var ikke tilstede da bildet av ØVV-"aktivistene" ble tatt. Kari Lønstad er en av de store, utholdende sliterne i Østensjøvannets Venner. Hun er aktiv i Sothøna-redaksjonen, administrerer stands, baker kaker osv. En utholdende og "ryddig" aktivist.

Liv Taranrød var en av de virkelig store støttespillerne i den løse gruppa Østensjøvannets Venner - før foreningen ble konstituert. Eirik Werner er også en av de som dro det hele i gang. En riktig veteran, som Liv. Eirik er også mangeårig leder av foreningens valgkommite. Østensjøvannets Venners stiftelsesmøte ble holdt hos Eirik.

FINN GULBRANDSEN

Fortsettelse fra side 7. Mitt Østensjøvann

ble hjemme med barna frem til ca. 1961, men da var de blitt ten-åringer og det var større behov for Anne Margrethe borte på Blindeskolen. En av Bjarnes elever sluttet i jobben sin og reiste hjem - delvis fordi han var så lei av å spise pose-ertesuppe. Da våknet husstellæreren Anne Margrethe, og hun lurte på hva slags kjøkkenmuligheter det var på skolen. Hun fikk nøklene til et kjøkken som lå i underetasjen i en av bygningene. Hun laget et opplegg i forbindelse med forkurs for de nyblinde elevene ved skolen. Og når undervisningen for pikene også ble flyttet opp til Huseby ble det undervisningskjøkken.

De nyblinde elevene hadde en uke med "hybel-trening" hvor de skulle lære å klare huslige oppgaver. Anne Margrethe lærte dem alt fra hvordan de skulle fylle melk på frokosblandingen til hvordan de skulle vaske gulv.

I 1975 gikk Bjarne av for aldersgrensen. Skolen var nå blitt mye større, og han var forsåvidt glad for å gå over i pensjonistenes rekke. Da flyttet paret til Østensjø gård.

Anne Margrethes eldste bror Haakon bodde fremdeles på gården, men var blitt alene og hun stelte middagene for ham. Bjarne og Anne Margrethe pusset opp og flyttet inn i første etasje på "Nordigarden" - hovedhuset på Nordre Østensjø gård - og Haakon hadde egen leilighet i annen etasje.

Han hadde montert lydfyr (noe i likhet med pipingen på fotgjengerovergangene) ved inngangsdøren på huset slik det ble enklere for Bjarne å finne veien tilbake til huset. Han kunne rusle rundt på gården, gå og hugge ved og lignende uten at han måtte "følges" tilbake til huset. Paret hadde også en hytte på Holmsbu som lå nede ved sjøen. Her hadde de også mange gode stunder.

I 1976 ble Bjarne syk og året etter døde han av kreft. Anne Margrethe ble alene. Men hun har ikke sturet. Anne Margrethe har fortsatt å være aktiv. Etter Bjarnes død fortsatte hun på Huseby i 1 år, men reiseveien ble for lang. Etterpå underviste hun voksne hos Blindeforbundet.

Nå for tiden hviler hun heller ikke på sine laurbær. Hun kjører frossen mat for eldre i Østensjø bydel, hun er

Anne Margrethe på hennes 70-års dag

med i Østensjø Menighetspleie, en bibelgruppe og er Oppsal Eldresenters Brukerråds representant i styret for Eldresenteret. Selvfølgelig har hun også familien sin, som nå inkluderer 3 barnebarn, som opptar hennes tid.

Den 3. april 1990 ble Østensjøvannets Venners "Sot-høne-pris" tildelt for første gang. Prisen er en anerkjennelse av stor og langvarig innsats til områdets beste. Mottakere av prisen var Anne Margrethe Møkleby og hennes bror Ditlev Smith. Sommeren 1992 stilte Anne Margrethe og hennes familie tunet på Søndre Østensjø til foreningens rådighet, og vi feiret Østensjødagen for første gang. Anne Margrethe har vært en av foreningens

beste støttespillere i våre anstrengelser for å vise hva Østensjø-området er, og hva det kan bli.

Når jeg spør henne om hva hun håper skal skje i fremtiden, svarer hun slik: "Jeg håper at det skal bli fredet, og at vi får med både Abildsø og Østensjø, slik at vi får med hele området her, det håper jeg da inderlig. Jeg kan bare ikke skjønne at de (myndighetene) kan la være å gjøre det. De er så sene at det er en gru, men jeg tror nok nå at det går. Men det er dette med at økonomien er så vanskelig da. Men jeg kan ikke skjønne annet enn at de må frede det."

Og når jeg spør om hun kunne likt å se dyr på gården igjen sier hun "Ja, jeg holder på 4H gård jeg. Jeg synes det at ungdommen får se dyrene og får vite hva det er, og at noen kan arbeide litt med grønnsaker og litt forskjellig her, det synes jeg er veldig viktig. Barnebarnet mitt sa engang vi var i Holmsbu og det var noen høner der "Du Bestemor, kan vi ikke gå opp og se på en levende høne, da?" Jeg synes jo det er ganske ille at det er blitt slik."

Slik har det vært - livet til Haakon Tvetters barnebarn. Og likevel vet vi nok ikke halvparten av det hun har gjort - for hvem klarer vel å huske alt fra et så hendelsesrikt liv?

Tusen takk, Anne Margrethe, for at du ville dele din historie med oss. Og takk for ditt varme smil og store gjestfrihet som vi alltid setter stor pris på.

Marianne Østbye

- - M E L D I N G E R - -

OBS!

Nå er det mulig å få kjøre med buss til og fra medlemsmøter!

Pensjonister og uføre kan ta kontakt med Oppsal Eldresenter (Busserullen) (22273146) eller Marianne Østbye (2229 6161) for å få sitte på med buss til og fra møtene. Lister er lagt ut.

Bestill plass i god tid. Pris kr 10,- hver vei.

Har du husket å betale kontingenten?

Foreningen trenger din støtte.

Kryssord

Sothøna-redaksjonen trenger noen som kan lage kryssord for oss? Er du glad i å løse kryssord? Kan du tenke deg å lage noen til oss? Ring Marianne på 2229 6161.

OBS! Postgruppen trenger flere hjelpere!

Ring Hanne Blesvik på 2274 4222 og meld deg som mulig hjelper ved postutsendelser

OBS! Bankkunder!

ØVV taper penger på overføringer fra bank- til postgiro!

Kassereren opplyser at beløp betalt fra bank til post kommer til oss uten bilag - dermed vet vi ikke hvem som har betalt inn beløpet. For å få vite dette må vi betale kr 20,- (hvis det i det hele tatt er mulig å få ut et navn). Vær så snill - betal fra bank til vår bankkonto - eller fra post til vår postkonto. Numrene står på innsiden av omslaget (side 1).

Reklamesalg

Er det noen som kan tenke seg å hjelpe styret med annonsearbeid - primært kundekontakt? Ring Marianne på 2229 6161 eller Finn på 2227 2810.

Tekstbehandling

Sothøna-redaksjonen har behov for mer hjelp til å skrive inn artikler - helst på WordPerfect. Er det noen av dere som kan tenke dere å skrive for oss? Ring Marianne på 2229 6161.

Fordelene ved øye-styrt autofokus ser du øyeblikkelig.

Ved fotografering der ting skjer hurtig, kreves det at du både tenker og reagerer raskt. Det nye EOS 5 er istand til å formidle dine tanker lynraskt. Med dette kameraet introduserer Canon et unikt system for øye-styrt autofokus. I søkeren sitter fem autofokus punkter. EOS 5 registrerer hvilket av punktene du ser på, og stiller lynraskt inn korrekt fokus. Kameraets hjerne er en 16-bits mikroprosessor. I kombinasjon med et av Canon's hurtige **ULTRASONIC** (USM) objektiver gir denne "hjerne" maksimal uttelling. EOS 5 er

konstuert med tanke på profesjonelle fotografer og ivrige amatører. Likevel er det utrolig enkelt i bruk. Med tre kontrollratt styres de fleste av kameraets funksjoner. EOS 5 gir deg full frihet til å fange motivet når det enn måtte komme.

- 1/8000 sek. lukkertid
- 16-felts lysmålercelle
- Innebygget blitz med autozoom
- Forutbestemt autofokus
- Svært støysvak filmtransport

Det kreative øyet

Vertikalt grep. (Tilleggsutstyr)

Canon EOS 5

Cannor as, Postboks 4, 1476 Rasta, Tel. 02-708790